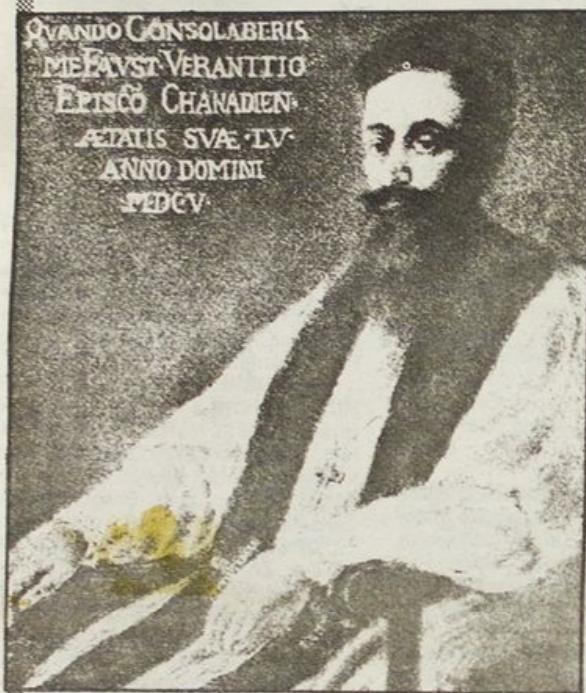

ŠIBENIK I DALJE META ČETNIČKIH PROJEKTILA

SIBENIK

GLASILO OPĆINE ŠIBENIK

GOD. XXXI.
BROJ 1527IZDAVAČ: INFORMATIVNI CENTAR
Šibenik, 27. ožujka 1993.CIJENA
200 HRD

EUROPSKI DOSEZI ŠIBENSKOG ČOVJEKA

Gradska knjižnica Jurja Šižgorića prihvatila se uistinu hvale (i podrške) vrijednog posla — da pod svojim okriljem (ali i uz pomoć renomiranih izdavačkih kuća) reafirmira pisane vrednote iz šibenske kulturne prošlosti. Tako je, eto, u sudruštvu sa zagrebačkim »Novim Liberom« tiskala ediciju »Novi strojevi« znanstvenika Fausta Vrančića, djelo koje je prvi put štampano 1595. godine u Veneciji. Riječ je, poznato je, o tiskovini koja sadrži 49 tabla, u velikom formatu, autorovih projekata i crteža (u bakrorezu), te oko stotinu stranica teksta tumačenja i objašnjenja napisanih na latinskom, talijanskom, španjolskom, francuskom i njemačkom jeziku. Bakrorezi prikazuju mnogobrojna tehnička rješenja za nove inačice i vrste mostova, mlinova i satova. »Tu je i prikaz racionalne organizacije poljodjelskih radova, s ciljem da se višestruko poveća njihova produktivnost.« (S. Grubišić). Pod ruku s »Novim strojevima« (u toj ediciji Vladimir

Muljević predočio je rad pod naslovom »O knjizi Fausta Vrančića Machinae novae«, Žarko Dadić objelodanio prilog »Život i prirodnoznanstveni rad Fausta Vrančića«, a Milivoj Zenić piše o temi »Faust Vrančić i šibenski humanistički krug«) ide edicija »Govor na pogrebu Fausta Vrančića« poznatog Ivana Tomka Mrnavića, koju je objelodanila Gradska knjižnica Jurja Šižgorića u svojoj knjižnici »Baščina«. S obzirom na to da je u »igri« velikan Faust Vrančić, a budući da se o tom znanstveniku ionako (pre)malo pisalo, u ovom prigodnom prilogu osvrnuli smo se i na njegov glasoviti »Rječnik pet najplemenitijih jezika Europe« latinskog, njemačkog, talijanskog, mađarskog i hrvatskog, koji je prvi put tiskan u Veneciji 1595. godine, a lanjske ga je godine kao reprint-izdanje objelodanilo »Novi Liber«. Nadamo se da će prezentirani prilozi omogućiti da čitatelji šibenskog tjednika bar donekle »uđu« u značajno djelo Fausta Vrančića, šibenskog čovjeka.

Stranice 6 — 7.

Protekli je tjedan donio najveća razaranja i žrtve, tri-desetak što teže što lakše ranjenih građana, ogroman broj uništenih automobila, građevinskih objekata. Šte nije moguće u kratkom vremenu procijeniti, kako one izravne, tako one nelizravne. Zasiurno će krvavi tragovi na šibenskim pločnicima, rane na njegovim žiteljima, ruševine posvuda, ostati svjedocima zvjersava četničkih bandi, tako dugo, dok ovaj grad bude živio. Samo da tih tragova više ne bude. Kronologija događanja od petka do petka na stranicama 4. i 5.

PSIHOLOŠKA I MORALNA STRANA RATA

Ovaj rat je odavno već zašao u fazu psihološkog i moralnog. On zasigurno dotiče samo dno života, pobijediti ili bolje rečeno, opstati će oni koji budu više mogli izdržati. Ovome gradu i ovim ljudima sudbina je dodijelila ključnu ulogu, podsjećaju na to redovite porcije raketiranja, a ti projektili su prvenstveno namijenjeni ubijanju onoga u ljudima što je osnova izdržljivosti. Međutim, ti projektili imaju i drugu stranu: oni jasno svjedoče o moralnom i psihičkom stanju onih koji ih šalju

Stranica 2.

»POLIPLAST«

REDUKCIJA PROIZVODI ŠKART

Nakon višemjesečnog proizvodnog poleta, »Poliplast« je zbog sadašnjeg režima električne energije ponovno na rubu opstanka. Potraje li takva situacija više od mjesec dana ozbiljno će biti dovedeni u pitanje ne samo novi nego i dosadašnji poslovni ugovori, otplata anuiteta po preuzetom kreditu, ali i sama prethorba, u tom slučaju, neperspektivnog poduzeća

Stranica 9.

U ŽARIŠTU

PSIHOLOŠKA I MORALNA STRANA RATA

Kako naći načina i mogućnosti da se u isto vrijeme borimo protiv siromaštva, korupcije, nepravdi, političkog sljepila i drugih naših nevolja, a da u isto vrijeme ne ugrožavamo onaj stupanj hrvatskog jedinstva i moralne snage koja nam je potrebna u borbi protiv neprijatelja?

Kako se bliži kraj ožujka, stanje na bojišnici kao i na onim područjima, što su na dometu neprijateljskog topništva je sve dramatičnije. Četnici se obilato koriste dalekometnim raketnim oružjem, kao jedinim argumentom za ostvarenje cilja, to jest zadržavanje osvojenog. Budući da je Hrvatska tako prostorno oblikovana da je do met od pedesetak kilometara neprijateljskog oružja, »pokriva« najvećim dijelom, opasnost je neprekidna i prostorno i vremenski. Posebno se to odnosi na žarišta kakav je i prostor Šibenika i njegove županije.

Ovoga puta će biti u žarištu više psihološki i moralni aspekt ove dionice križnog puta, kojeg osobito intenzivno prolazimo i proživljavamo mi u ovome gradu i na ovome prostoru. Glavni razlog tomu nije jenjavanje ratne drame ili pak poboljšanje gospodarske situacije, nego upravo suprotno, drama je na vrhuncu, svakog trenutka i na svakome mjestu, suočeni smo sa šansom za život i smrt, podjednako. U istom hipu možeš ostati bez krova nad glavom i svega, kao da se život kocka s ljudima, ne mareći za cijenu.

Pravo je čudo i za one koji ne prolaze ove ratne strahote neshvatljivo, kako ljudi i nakon toliko ranjenih, nakon toliko krvavih biljega po gradu, nanovo organiziraju život, hodaju, obilaze mjesta užasa, gotovo bez straha, panike, kao da hodaju izvanzemaljski. Čovjek ove prizore može gledati u filmovima, čitati u romanima i jednostavno nije psihički spreman shvatiti da su one ovdje realnost, stanje uživo.

Od svih riječi kojima opisujemo takva stanja najviše odgovara — zapanjenost. Nije to ni strah ni tuga niti bilo koje drugo emotivno stanje, ove strahote nadvisuju raspon emotivnih mogućnosti i poput infra-zvuka ili svjetlosti umjesto tona i slike u nama izazivaju grč od boli, što ga nasilje nad našim osjetilima čine u tim prilikama.

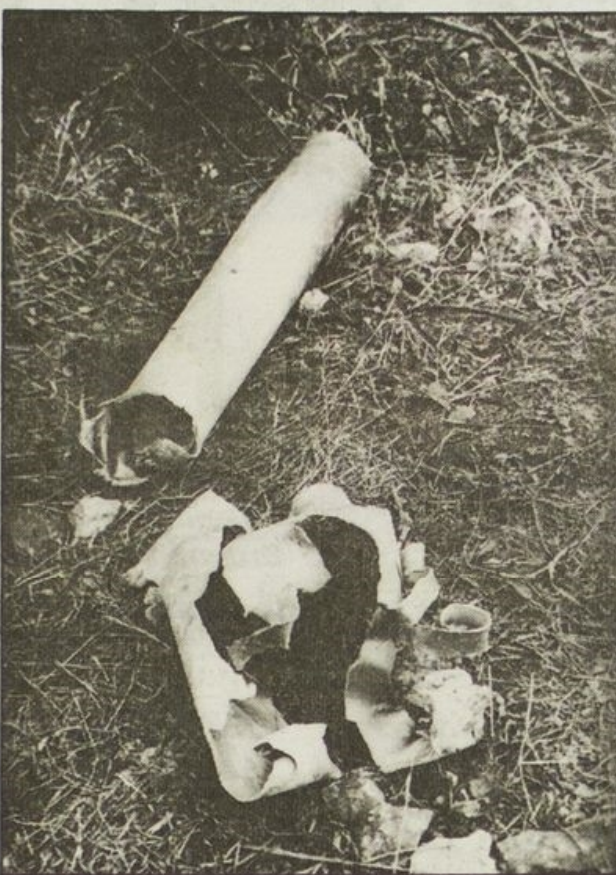
U takvoj situaciji rat guta čitavog čovjeka, on u njega ulazi bez ostatka, to je unutrašnja mobilizacija, spremnost na sve. Vrlo mala, gotovo nevidljiva granica je između ovoga stanja i grča koji blokira sve, ostajemo okamenjeni.

Što je to što razdvaja ova dva stanja, dijametralno suprotna?

Vjerojatno je ovo pitanje ključno u strategiji ratovanja kao i odgovor koji iz njega slijedi. Ako kažemo da je to motivacija, onda moramo imati na umu rastezljivost i relativnost toga pojma. Ovdje nije riječ o običnim svakodnevnim motivima koji nas potiču da bismo zadovoljili svoja htijenja. Htjeti i moći nisu kategorije pomoću kojih možemo mjeriti ovu vrstu motivacije koja se tiče navedenoga stanja.

Očito je neprijatelj u ovoj fazi rata došao do spoznaje da mu kao glavni aduti ostaju dalekometno topništvo i psihološki rat.

Ova dva vida rata proizlaze jedan iz drugoga i međusobno se pothranjuju. U nemogućnosti da se u izravnoj borbi

na bojišnici proslave, četnički zlotvori svoju hrabrost pothranjuju snagom »orkana«, »ognjeva« i drugih izvora smrti, koji u isto vrijeme imaju za cilj rušenje, ubijanje i sijanje straha i očaja kod žitelja na drugoj strani. Taj strah i očaj trebao bi biti izvorom općeg nezadovoljstva i malodušnosti koja bi bila najjačim saveznikom četnicima. Upravo poradi toga i preko medija (ako se tako može nazivati srpski radio i televizija Knin), sve više igraju na kartu općeg nezadovoljstva u Dalmaciji zbog redukcija električne struje. Posebno im je milo čuti autonomaške vapaje nad centralizacijom i sve ono što slabi jedinstvo Hrvatske.

Koliko god je istina da mrak caruje, da teret rata nije ravnomjerno raspoređen, da ima i autonomaštva i centralizma, krupnih nepravdi, i svih nevolja na ovome prostoru, trebalo bi u svakom trenutku imati na pameti koliko svojim postupcima radimo na ruku neprijatelju ili kako se to obično kaže, u korist svoje štete.

Kako naći načina i mogućnosti da se u isto vrijeme borimo protiv siromaštva, korupcije, nepravdi, političkog sljepila i svih drugih naših nevolja, a da u isto vrijeme ne ugrožavamo onaj stupanj hrvatskog jedinstva i moralne snage, koja nam je potrebna u borbi protiv neprijatelja?

Iluzorno je očekivati da bi neka umjetna, vanjska, državna stega riješila problem.

Realno gledano mi smo podjednako udaljeni od dvije opasnosti koje ova situacija donosi.

Jedna je opći kaos kao posljedica nefunkcioniranja države, a druga je njeno prividno ili bolje rečeno prisilno funkcioniranje u obliku koji nije primjeren demokraciji.

Broditi u ovoj oluji ili ići ovim križnim putem, a ne stići ni u jednom niti u drugom pravcu, velika je mudrost i ne samo mudrost. Osim vrhunske mudrosti tu je potrebna pa čak i presudna ona unutrašnja snaga i to ne samo u vodećih kreatora naše zbilje, nego i kod šireg dijela žitelja, nas običnih smrtnika. To mora prevladati kao kritična masa, kao presudna snaga.

Lakše je to ovako teoretski, logički promišljati, no u zbilji, u životu je to nešto drugo, svi smo mi »od krvi i mesa«. Ovaj put nam ova uobičajena isprika neće pomoći. Ništa neće i ne može proći mimo nas, nije ovo situacija u kojoj obično kažemo »šta ću ja za to razbijati glavu, ima onih koji su za to plaćeni«. Svi smo mi u ovoj drami, ali ne kao glumci, nije ovo predstava koja traje sat vremena pa se nakon nje vraćamo u stvarnost. Ovo je naša stvarnost koju treba dugo i teško oblikovati. To oblikovanje je šansa, koliko u njemu ima istinske demokracije toliko će biti i snage, jer demokracija i nije ništa do prilika da staviš i ti svoju kockicu u mozaik.

Ta šansa te veže za cjelinu, ona je prije svega moralna kategorija.

Ovaj rat je odavno već zašao u fazu psihološkog i moralnog. On zasigurno dotiče samo dno života, pobijediti ili bolje rečeno, opstat će oni koji budu više mogli izdržati. Ovome gradu i ovim ljudima sudbina je dodijelila ključnu ulogu, podsjećaju na to redovite porcije raketiranja, a ti projektile su prvenstveno namijenjeni ubijanju onoga u ljudima što je osnova izdržljivosti.

Međutim, ti projektile imaju i drugu stranu, oni jasno svjedoče o moralnom i psihološkom stanju onih koji ih šalju.

Čitava Hrvatska mora biti tamo gdje je najteže, gdje se rješava sudbina. O tome će ovisiti i moralna snaga na bojišnici. Sve ostalo mora čekati bolja vremena.

Ivan BURIĆ

STRANAČKI ŽIVOT

PRIVREMENI ODBORI HDZ-a

Hrvatska demokratska zajednica je u utorak, 23. ožujka na konferenciji za novinstvo obznanila sastave privremenih odbora na razini županije, gradova Šibenika i Drniša te općina Vodice, Tisno, Primošten, Skradin, Ružić, Oklaj i Unešić. Funkcija odbora je prijelaznog karaktera do konstituiranja županijske vlasti, gradskih i općinskih organa vlasti. Nakon toga ovi privremeni odbori HDZ-a se gase.

ŽUPANIJSKI PRIVREMENI ODBOR HDZ-a ŽUPANIJE ŠIBENSKE: Josip Odak (predsjednik), Ante Mikulandra, (zamjenik), te članovi Josip Perković, Ivo Ninić, Rudi Vučić, Ante Dželalija, Duje Stančić, Josjo Mešin i Dane Rajčić.

GRADSKI PRIVREMENI ODBOR HDZ-a ZA ŠIBENIK: Vječeslav Baranović (predsjednik), Marko Maričić (zamjenik), te članovi Semira Škugor, Ante Mikulandra, Gordan Baraka, Franko Čeko, Ivo Baica, Božidar Čatlak, Žilko Guli, Josip Kazinoti i Frane Bilić.

GRADSKI PRIVREMENI ODBOR HDZ-a ZA DRNIŠ: Ante Dželalija (predsjednik), Slavko Andabaka (zamjenik), te članovi Ivica Kosor, Ivica Jerković, Mladenka Šiklić, Željko Stojanović, Ivica Pamuković, Goran Erdegovac, Nikica Malenica, Marko Plazonja i Dane Rudan.

OPĆINSKI PRIVREMENI ODBOR HDZ-a ZA VODICE: Rade Ivas (predsjednik), Nevesin Ferara (zamjenik), te članovi Marjan Biličić, Marko Perković, Neven Kursar, Dragutin Roca, Ante-Tonči Šprljan, Josjo Šprljan, Ivo Perković, Ante Mihić i Marko Cukrov.

OPĆINSKI PRIVREMENI ODBOR HDZ-a ZA TISNO: Branko Erak

(predsjednik), Srećko Jelušić (zamjenik), te članovi Ante Kovac, Svemir Meić-Sidić, Josjo Stjepić, Zvonko Modrušan, Drago Skračić, Darko Turčinov, Željko Burtina, Eugen Šandrić i Stanko Jajaš.

OPĆINSKI PRIVREMENI ODBOR HDZ-a PRIMOŠTEN: Tomislav Bošnjolo (predsjednik), Ivo Loid (zamjenik), te članovi Josip Žuvan, Mladen Pavlak, Ante Zuban, Jura Nada, Skorin, Jere Marinov, Ante Županović, Vlado Županović, Šime Deković, Sveto Radić i Ante Ercegović.

OPĆINSKI PRIVREMENI ODBOR HDZ-a SKRADIN: Ivica Bratić (predsjednik), Marko Verović (zamjenik), te članovi Miroslav Maslač, Janko Gundić, Zdravko Tepić, Anđelko Matić, Miroslav Periša, Žarko Brajković, Tomislav Puljić, Nediljko Duić, Anđelko Sladić.

OPĆINSKI PRIVREMENI ODBOR HDZ-a RUŽIĆ: Josjo Mešin (predsjednik), Ivan Buljević (zamjenik), te članovi Mirko Kušeta, Dragan Goretta, Marko Mešin, Nedjeljko Elez, Željko Bilić, Darko Meštović, Marko Prnjak, Ante Pauk, Ivica Strunje.

OPĆINSKI PRIVREMENI ODBOR HDZ-a ZA OKLAJ: Stanko Duvančić (predsjednik), Marko Duić (zamjenik), te članovi Žarko Duvančić, Slavko Matas, Zoran Bronić, Tihomir Budanko, Branko Džaja, Drago Pandža, Žare Radas, Pero Brišić i Jure Perić.

OPĆINSKI PRIVREMENI ODBOR HDZ-a ZA UNEŠIĆ: Damir Rajčić (predsjednik), Joško Čular (zamjenik), te članovi Vlade Božić, Tomislav Mrčela, Ante Lemo, Veljko Sučić, Miroslav Marketić, Josip Matas, Žilko Pavličević, Zdravko Rajčić i Damir Maretić.

SA SJEDNICE IZVRŠNOG VIJEĆA

SKUPLJI PRIJEVOZI I KOMUNALIJE

Izvršno vijeće i Općinski sekretariat za gospodarstvo prihvatili su prijedlog »Autotransporta« da se cijene u gradskom i prigradskom prometu povećaju za 59 posto. Razlog tog poskupljenja su, kako stoji u obrazloženju zahtjeva, povećane cijene goriva i električne energije, rast cijena na malo, te činjenica da prosječni osobni dohodci u »Autotransportu« posljednjih mjeseci zaostaju za prosjekom djelatnosti, kao i za prosječnim plaćama u općini i Republici. Prema najnovijem poskupljenju, cijena putne karte u gradskom prijevozu iznosit će za prvu zonu 300 dinara, dok je kako stoji, u obrazloženju »Autotransporta« u drugim gradovima ta cijena već sad znatno veća, pa u Splitu primjerice iznosi 500 dinara.

Usluge odvoza smeća i korištenja deponija poskupit će od 1. travnja za 100 posto lako je komunalno poduzeće »Pisak« tražilo da to poskupljenje iznosi 150 posto, jer su posljednji put cijene odvoza smeća povećane u prosincu prošle godine. Prema danas prihvaćenom poskupljenju, domaćinstva će od 1. travnja za odvoz smeća plaćati 20 dinara

po četvornom metru, a gospodarstvo 30 dinara.

Općinska vlada prihvatila je i vijeće šibenskog gradonačelnika Paška Bubala o radu Odbora za pomoć Livnu, Šuici i Tomislavgradu, donijela odluku da se Odbor ukloni a preostala sredstva prebacuju u Fond za obnovu grada Šibenika. Izvršno se vijeće suglasilo s inicijativom Mjesne zajednice Primošten o uspostavi međunarodnih trajektnih linija i duž obalne trajektnih linija za područje županije šibenske u trajektnoj luci Primošten, a prihvatilo je i informaciju o provedenim aktivnostima na izradi projekta Jadranske autoceste na području naše županije. Radna grupa, na čelu koje je potpredsjednik Izvršnog vijeća dr. Boris Kale, smatra da je prijedlog potrebno osnivanje određene institucije u Šibeniku koja bi profesionalno i sistematski radila na svim poslovima vezanim uz izgradnju Jadranske autoceste na području županije šibenske. Daljnji poslovi u tom smislu ne može se povjeravati Zavodu za gospodarenje gradom Splitom ili nekim drugim institucijama, kao što je dosad bilo.

INFORMATIVNI

CENTAR
ŠIBENIK

OSNIVAČ: Općinska skupština Šibenik
IZDAVAČ: Novinsko-izdavačka i radio-difuzna organizacija Informativni centar. Upravitelj Informativnog centra: Zdravko KEDŽO. Uređuje redakcijski kolegij: Đuro BEČIR, Stjepan BARANOVIĆ, Ivan BURIĆ, Mirko SE-

KULIĆ, Branimir PERIŠA, foto-reporter Vilson POLIĆ.
Odgovorni urednik »Šibenskog lista« Ivan BURIĆ.
Uredništvo: Ulica Božidara Petranovića 3, Šibenik.
TELEFONI: centrala 35-510, direktor 33-999, studio i režija Radio-Šibenika 36-999 i 39-666. Telefax 35-600.

PRETPLATA na list za tri mjeseca 2600, za šest mjeseci 5200, za godinu 10.400 HRD. Za inozemstvo dvostruko. Žiro-račun: 34600-603-976 kod SDK Šibenik. Rješenjem Ministarstva kulture i prosvjete Republike Hrvatske broj 532-03-1/92-01 »Šibenski list« oslobođen je osnovnog poreza na promet.

OGLASI: 1cm/1 stupac 2 DEM u dinarskoj protuvrijednosti na dan fakturiranja. Mali oglasi, obavijesti građana i posebne usluge regulirani su posebnim cjenikom.
TISAK: »Slobodna Dalmacija — Novi-ne« d.d. Split.

PRENESENO S VALOVA RADIO-ŠIBENIKA

ŠIBENIK IZVAN DNEVNOG REDA SABORA

Izvan dnevnog reda u Šibeniku se govorilo na sjednici Županijskog doma Sabora Republike Hrvatske u srijedu, 24. ožujka. Riječ je zapravo o jednom krik, o vapaju, kako je najavio Relja Bašić, zastupnik liberala čitajući telefax poruku koja je iz Šibenika bila upućena zastupniku Mati Meštroviću koji zastupa Županiju šibensku. Telefax je uputio profesor Srećko Truta iz Šibenika, u svoje ime, ali pretpostavljajući da tako misle svi građani Hrvatske. Evo što je Relja Bašić pročitao zastupnicima:

„Štovani zastupnici, zbog redukcije struje ne možemo pratiti rad Sabora, a i ostale aktivnosti su paralizirane. Još gore nas pogađaju neprijateljske granate iz zaleđa koje svakodnevno ostavljaju pustoš po gradu. Upravo prije sat vremena po samom

središtu Šibenika pljuštale su kasetne granate, štete se velike, nedužni civili ranjeni. Šibenik je praktično mrtav grad. Iz njega odlazi tko može, gospodarstvo je upropašteno, tone u mrak i izolaciju, ljudi gube živce i vjeru u hrvatsku vlast i bolje sutra. Dok još nije kasno, učinite nešto za Šibenik, ali i za Zadar, Županiju i cijelu Hrvatsku. Štovani zastupnici i ostali vodeći ljudi Hrvatske, povedite politiku energično i muški, ne dozvolite da nam dušmani opet unište Lijepu našu.“

Što se i kojim povodom u sabornici govorilo o Šibeniku? S obzirom na to da šibenci ne mogu pratiti izravne TV i radijske prijenose saborskih sjednica zbog redukcije električne energije, Radio-Šibenik je prenio izvješće Olge Ramljak, dopisnika Slobodne Dalmacije iz Zagreba

Takvo izlaganje Relje Bašića natjeralo je predsjednika Josipa Manolića da ustvrdi, da sa zabrinutošću svi prate ono što se događa u Dalmaciji i dijele brigu i teškoće s kojima žive šibenci, Zadran i građani na drugim područjima koja su još uvijek izvrnuta topničkim napadima i nemilosrdnom teroriziranjem. No Manolić je odmah dodao, da će zastupnici biti pravodobno obaviješteni od institucija koje su za to zadužene ukoliko se situacija bude zaostavala i oko tog problema mobilizirani. Kako se cijela priča događala prije podnevnih pauza, Šibenik se ponovno našao na dnevnom redu neposredno nakon pauze. S istupom Relje Bašića polemizirala su dvojica zastupnika HDZ-a, Julije Derossi i Ante Dželalija.

Julije Derossi je utvrdio da navodi iz telefax poruke nisu točni, odnosno da na Šibenik i Zadar tog trenutka nije izvršeno granatiranje. Štoviše, Derossi je zatražio da se ispita kada je telefax poslan, tko ga je poslao, te njegovu vjerodostojnost. Dželalija se pak zalo-

žio da se radi dogovorno bez obzira na stranačke i druge pripadnosti kod tako ozbiljnih stvari. To je nagnalo Relju Bašića da se ispriča ako su navodi netočni, a da ga opravdaju zbog emocija. No, ispričao se usprotivio njegov stranački kolega Damir Zorić. Zorić je naime ocijenio, da je u Šibeniku takva situacija i tako katastrofalno stanje, da ljudi imaju pravo biti uzbuđeni i uputiti telefax Županijskom domu Sabora, ako imaju sreće, odnosno agregat, i zatražiti od Županijskog doma da se ponaša muški. U Šibeniku je, naime, po mišljenju Zorića stanje doista katastrofalno, i onaj tko tvrdi da je to neozbiljno, sam je neozbiljan. Cijela priča o Šibeniku za taj dan završena je naknadnim podatkom Relje Bašića, a sada provjerenom informacijom, da je u 12.45 sati u srijedu doista Šibenik ponovno granatiran.

No, to nije kraj priče o Šibeniku. Šibenik se u četvrtak ponovno našao na dnevnom redu saborske sjednice, i opet izvan dnevnog reda. Zastupnik Jozo Topić, na sjednici Zastupničkog

doma Sabora, zatražio je od zastupnika da se solidariziraju sa Šibenikom, odnosno sa cijelom Županijom šibenskom. Pozvao je zastupnike, da izraze svoju podršku i divljenje hrabrim ljudima u toj županiji, i da im obećaju da će učiniti sve, da se ovo nesnosno stanje za građane Županije šibenske, a i sve ostale naše građane, koji svakodnevno trpe od četničke agresije, što prije prekine.

Povod za istup Jozu Topića bila je Odluka o davanju pomoći općinama za djelomično ublažavanje posljedica šteta od elementarnih nepogoda u 1992. godini. Zastupnik Topić tražio je da se Šibenik skine s postojećeg popisa i da se formira posebna komisija Ministarstva poljoprivrede i šumarstva, zajedno sa stručnim službama Županije šibenske, koja će utvrditi stvarne razmjere štete, a uključiti u tu procjenu i sadašnju općinu Drniš. Ta procjena neće biti bazirana samo na podacima o šteti od suše, nego će uključivati i posljedice ratnih razaranja. Toliko o Šibeniku, iz Sabora, zasad.

PAŠKO BUBALO, PREDSEDNIK OPĆINSKE SKUPŠTINE ŠIBENIK

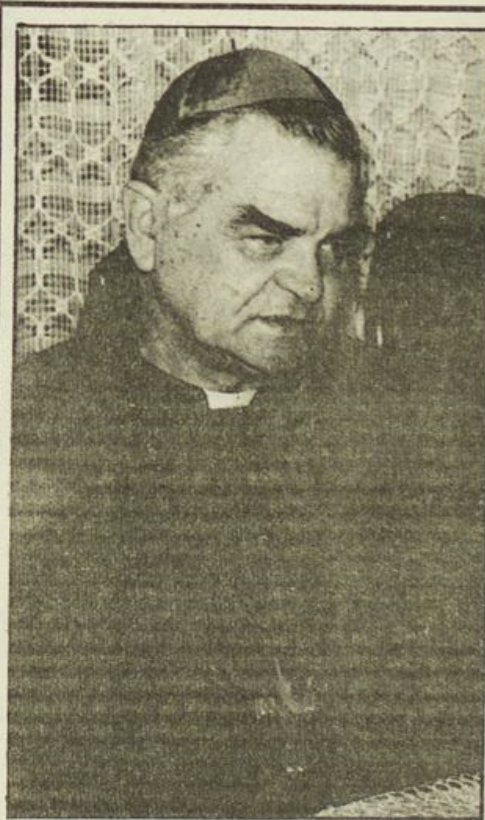
NAĆI ĆE SE POLITIČKO RJEŠENJE

ki udarci za naše građane, psihološko iznuranje, a osim toga privreda nam ne može raditi punim kapacitetom, kao i sve druge službe i ustanove, no, ipak, molio bih da građani shvate ovu situaciju, da nisu usamljeni i da je Vlada Republike Hrvatske o svemu upoznata. Naime, ja sam uputio i pismene dopise na više strana, našli smo na određeno razumijevanje, prema tome ja očekujem da će netko iz Vlade Republike Hrvatske posjetiti Šibenik, razmotriti ovu situaciju i pronaći najbolja rješenja koja su u okviru civilnih vlasti moguća.

Kada je, pak, u pitanju funkcioniranje rada i života u općini mi smo dali jedno uputstvo da poduzeća rade sukladno sadašnjim prilikama; prema tome sve službe u gradu i općini funkcioniraju, počev od općinske, iako sa smanjenim brojem djelatnika, a tako je i u svim drugim djelatnostima — trgovinama, bankama, javnim ustanovama. Te mjere ostaju na snazi sve dok se stanje ne normalizira, odnosno dok se postignu sigurni uvjeti za rad. S te strane sam, na neki način, miran jer nemamo informacije o tome da netko ne radi, zapravo svi rade, iako s manjim kapacitetima i ponegdje skraćenim radnim vremenom.

Najvažnije je da svi zajedno ustrajemo i izdržimo ove teške dane. Jer, država se ne dobiva tako lako, na pladnju; nju treba izboriti, a da je to bilo tako lako ne bismo mi trebali čekati skoro 900 godina da obnovimo svoju državu i da ona bude međunarodno priznata. Ja vjerujem da vrijeme radi za nas i da će se naći političko rješenje, koje ne mora odmah biti perfektno, ali će vrijeme, nesumnjivo, donijeti da Hrvatska ponovno uspostavi svoj suverenitet u granicama ZAVNOH-a, istaknuo je šibenski gradonačelnik, Paško Bubalo.

D.Š.

PORUKA VJERNICIMA BISKUPA ŠIBENSKOG, GOSPODINA SREĆKA BADURINE

TREBA IZABRATI PRAVE PUTOVE

što sam čuo od očevidaca tamo gdje sam nisam dospio, želim javno, posvjedočiti.

Velike su štete nanosene privatnim kućama, zdravstvenim ustanovama, školskim zgradama, crkvenim objektima. Ranjenici i poginuli u našem gradu mahom su civili, mirni nenaoružani ljudi, koji su nastradali ili u svom domu, ili na ulici ili na svom radnom mjestu.

Moram stoga reći da je sve ovo što nam se događa i što sam ukratko iznio, pravi zločin. Onaj tko naređuje i onaj tko izvršava ovakve čine protiv civilnog stanovništva uzročnik je ovog zločina. Stoga dižem svoj glas protesta i odlučne osude! Govorim kao jedan od nenaoružanih građana i govorim kao biskup. Ne ulazim ovom prilikom u odgovornosti političkih ljudi ni u Šibeniku, ni u Kninu, ni u Zagrebu, ni u New Yorku ni bilo gdje drugdje. Ali činjenicu da smo izvrnuli zločinu moram posvjedočiti pred svima.

Imamo duše i pameti da uvidimo opravdanost i da uvažimo mudre i pravedne zahtjeve koji se mogu iznijeti u prilog naroda koji živi na ovim našim prostorima od Dinare do mora bilo da se radi o hrvatskom bilo o srpskom pučanstvu. Ali treba izabrati prave putove da se do pravednih rješenja dođe. Zločin nad narodom ne može dozvati Božji blagoslov. Može samo izazvati prokletstvo na počinitelje. Stoga se mi ne možemo pokoriti i pomiriti sa zločinom. Ljubav prema našem gradu, prema našem zavjaju, ponos na kulturnu baštinu, ljudsko dostojanstvo, moralni osjećaj i pravo na slobodu, duhovne su snage koje će nas održati. Crkva vjeruje u te vrijednosti. Ona ih i u hrvatskom narodu ustrajno propovijeda. Mi nećemo klonuti na svom križnom putu. Pouzdanje u snagu Kristova križa oplemenit će našu patnju. Medusobno povezani i solidarni nosit ćemo breme jedni drugima. Tako ćemo ispuniti zakon Kristov. Ohrabrimo se, braćo i sestre, u Gospodinu! Gore srca!

Pozdravlja vas vaš biskup.

**NAJKRVAVIJI
ŠIBENSKI
TJEDAN**

ŠIBENIK I DALJE META

Ubojiti balini izmijenili su izgled omiljenih okupljališta Šibenčana

Opća opasnost oglašena u petak u 19 sati i 17 minuta obilježila je prvi dan vikenda. Subota je na šibenskom području protekla mirno, međutim radi žestokog napada raketama iz sustava tipa »orkan« na šibensko područje, ponovno je oglašena opća opasnost. Zahvaljujući discipliniranom ponašanju građana i pravodobnom upozorenju Općinskog centra za obavješćivanje u tom napadu nije bilo stradalih.

Nakon mirne noći, u nedjelju u 8 sati i 55 minuta prestala je opća opasnost. Međutim, nešto prije 19 sati, topništvom je napadnuto šire pirovačko područje, a oko 20 sati, raketnim projektilima ponovo je gađano šire gradsko područje, pa je obnovljen znak opće opasnosti za cijelu šibensku općinu. U tom napadu nije bilo stradalih, a tijekom cijele večeri, trajali su i neprijateljski napadi na cijeloj šibenskoj bojišnici. Drugi napad te iste večeri na šire gradsko područje bio je pola sata nakon ponoći. Potpuno zatišje zavladało je sat nakon ponoći.

Čak 27 osoba, ranjeno je u raketnom napadu na šire područje Šibenika prošlog ponedjeljka. Pobunjeni Srbi su iz svojih utvrda u 13 sati i 50 minuta ispalili pet kazetnih raketa tipa ORKAN i to samo dva sata nakon što je prestala opća opasnost, oglašena u nedjelju navečer. Općinski centar za obavješćivanje izdao je priopćenje, u kojem između ostalog stoji: »Raketni napad na šire područje Šibenika, uslijedio je nakon 12-satnog apsolutnog zatišja na bojištima od Biograda do Moseća. Ničim izazvan, neprijatelj je iz dubine zaposjednuto područja, onako kako on to zna, podmuklo i kukavički, raketama ORKAN, proizvedenim isključivo za uništavanje ljudskih života, napao šire područje Šibenika. U večernjim satima istog dana, raketama tipa OGANJ, napali su šire područje Vodice i Pirovca. Ispaljeno je 15 raketa.

Pobunjeni Srbi su u utorak navečer izveli čak tri raketna napada na šibensko područje. Rakete iz sustava ORKAN, ispaljene su na grad, a projektili iz višecijevnih bacača raketa, tipa OGANJ — na Vodice i Gaćeze. U napadu na šire gradsko područje, jedna osoba lakše je ranjena.

I u srijedu je raketama ORKAN, napadnuto šire područje Šibenika. U tom napadu četiri osobe su ranjene, a jedna je i zadržana na liječenju u Medicinskom centru. Pričinjena je i znatna materijalna šteta. Mjesta koja su pogođena raketama, obišli su u pratnji predstavnika šibenske Policijske uprave i vojni promatrači Ujedinjenih naroda.

D.L.

Suočenje s posljedicama četničkih napada najprije izaziva šok, a zatim bijes i prkos

Neprijatelj raketama »oganj« razara Vodice ali ne i vjeru Vodičana u mir i pobjedu

Protekli je tjedan donio najveća razaranja i žrtve, desetak sto teže što lakše ranjenih građana, ogroman broj uništenih automobila, građevinskih objekata. Štete nije moguće u kratkom vremenu procijeniti kako one izravne, tako one neizravne. Zsigurno će krvavi tragovi na šibenskim pločnicima, rane na njegovim žiteljima, ruševine posvuda, ostati svjedočanstvom zvjerstava četničkih bandi, tako dugo, dok ovaj grad bude živio. Samo da tih tragova više ne bude. Evo i kronologije događanja od petka do petka

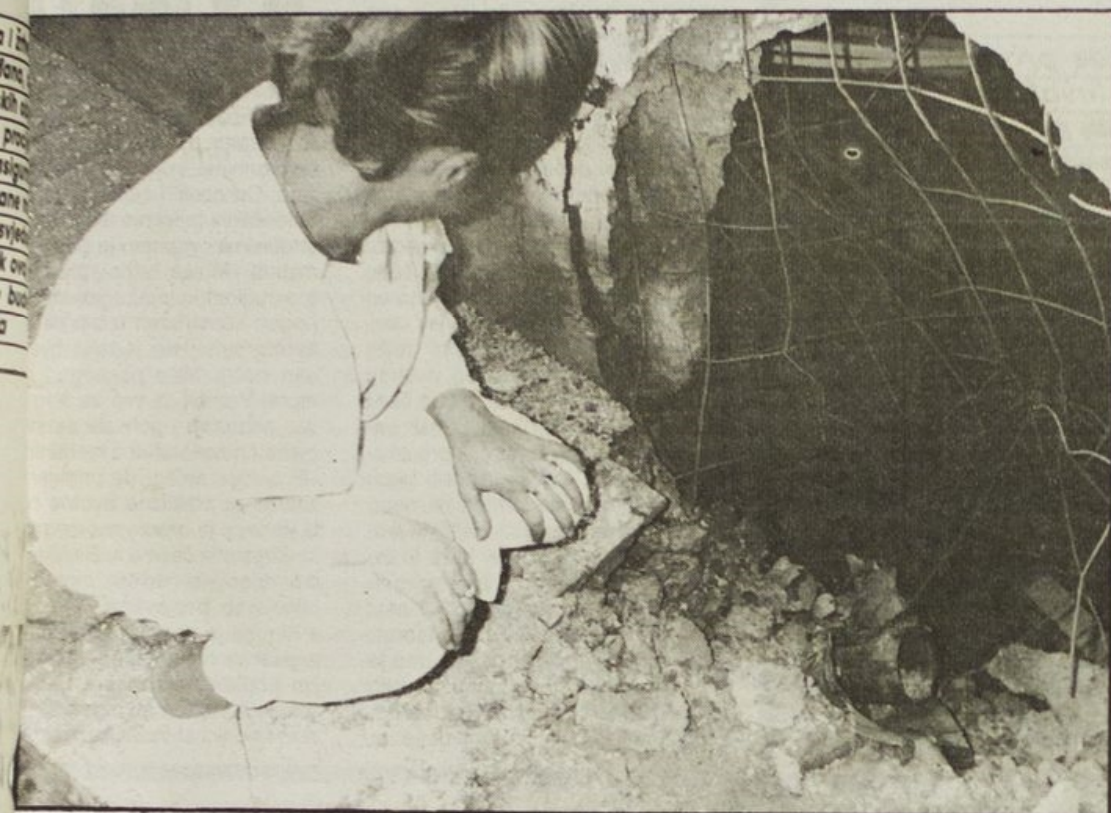

Kada se ulica pomete sve izgleda manje strašno

Automobili su najbrojnije »žrtve« raketnih napada. Ovaj »jugo« čini nedirnutim ali je po svemu sudeći »smrtno« stradao

ČETNIČKIH PROJEKTILA

«Oganj» za sobom ostavlja krš, ruševine i pustoš ali i očevidan znak prepoznavanja — čelično tijelo rakete

Krv nedužnih civila prolivena je šibenskim ulicama

Prijeda, 12.50 — nije prošla ni minuta, a policija je već na mjestu udara rakete

Šibenski mališani suočeni s grubom ratnom stvarnošću — umjesto trenja smrtonosni balini

Još je najbezbolnije ako nastrada samo staklo

Nešto manje od sto pripadnika francuskog bataljuna koji su inače raspoređeni na sarajevskom aerodromu, odmaralo se dvadesetak dana u primoštenskom hotelu ZO-RA — SLAVA. Riječ je o aranžmanu koji je primoštensko turističko poduzeće sklopilo s Francuzima, posredstvom privatne agencije BAMBUS PANI. U nedjelju je u Primošten stigla nova skupina od tri-desetak francuskih vojnika, koji se izmjenjuju svakih sedam dana. Posao je dogovoren do sredine lipnja ove godine, a u primoštenskom hotelu računaju da će, ako se broj pripadnika u Bosni poveća, aranžman biti i produžen. Prema riječima Maksima Jurina, šefa prodaje,

u hotelskom turističkom poduzeću PRIMOSTEN, zadovoljni su turističkim aranžmanom s pripadnicima UNPROFOR-a koji su za sada prvi i jedini devizni gosti ne samo u Primoštenu već i na cijelom šibenskom području.

Iako je ponedjeljak bio posljednji dan proljetnih praznika, nastava u šibenskim osnovnim i srednjim školama, odlučeno je u općinskom Sekretarijatu za društvene djelatnosti, ipak neće početi. O nastavku školske godine, šibenski osnovci i srednjoškolci bit će naknadno obaviješteni.

● ● ●
Predstavnici međunarodne humanitarne fondacije «MUVA FAK» dopremili su u ponedjeljak u «Solaris» 25 tona hrane za izbjeglice i prognanike smještene tamo u tamnim hotelima. Tim povodom primili su ih predsjednik Skupštine općine Šibenik Paško Bubalo i predstavnici poduzeća «Solaris». Međunarodna fondacija MUVA FAK osnovana je prije šest godina u Saudijskoj Arabiji, ima brojne podružnice u svijetu koje pomažu izbjeglice i prognanike, a prije šest mjeseci počeli su djelovati i u Hrvatskoj.

● ● ●
Dio rukovodstva Hrvatske socijalno-liberalne stranke na čelu s Draženom Budišom, predsjednikom stranke, preseliti će najvjerojatnije u Šibenik. To je dogovoreno na sastanku Dražena Budiše i članova Izvršnog odbora šibenskog ogranka HSLS-a, uz suglasnost ostalih ogranka. Preseljenjem u Šibenik rukovodstvo HSLS-a želi pokazati da im je svaki dio Hrvatske jednako važan i vrijedan i žele se solidarizirati s onima kojima je sad najteže, a to su stanovnici Dalmacije. Dražen Budiša boravio je proteklog tjedna u Šibeniku u sklopu višednevne turneje po dalmatinskim gradovima. On želi steći pravi uvid u ovdašnju situaciju. U razgovoru s čelnicima šibenskog ogranka HSLS-a Budiša se posebno zanimao za sigurnosnu situaciju u šibenskoj općini i posljedice koje ovdašnje stanovništvo i gospodarstvo trpi zbog drastičnih ograničenja isporuke električne energije, kako bi zastupnici HSLS-a u Saboru mogli oblikovati svoja gledišta i stavove koje će zagovarati na sjednici. Bilo je riječi i o konstituiranju predstavničkih tijela Županije šibenske i konkretnim koracima koji su u vezi s tim poduzeti.

● ● ●
Trend pada zaposlenosti u društvenom sektoru šibenskog gospodarstva nastavljen je i na početku ove godine. Prema podacima općinskog Odjela za statistiku u siječnju ove godine u društvenom sektoru na šibenskom je području radilo oko 18.900 djelatnika što je za 11 posto manje nego u isto vrijeme prošle godine. U privredi je radno mjesto imalo oko 14.900 radnika, od toga najviše, 5300 radilo je u industriji. U gotovo svim privrednim granama, osim u djelatnosti financijsko-tehnički usluga i obrtništvu, došlo je do pada zaposlenosti. Najveći pad od 26 posto bilježi industrija. Istodobno je došlo do velikog porasta broja radnika u obrtništvu i to za čak 190 posto. Nije, međutim, riječ o otvaranju novih radnih mjesta u toj grani već je broj radnika povećan zbog toga što su dva TLM-ova poduzeća MONTAL i PROMAL iz industrije prešla u obrtništvu nakon reorganizacije ražinskog holdinga. Dok je u privredi došlo do pada zaposlenosti početkom godine u izvanprivrednim djelatnostima broj uposlenih povećan je za dva posto. Bilo ih je uposleno nešto više od 4000 od čega je polovica radila u zdravstvenoj socijalnoj zaštiti.

● ● ●
Odlukom Republičkog fonda mirovinskog i invalidskog osiguranja, od 1. siječnja radničke, obrtničke i vojne mirovine, veće su za 20,2 posto. Za taj postotak, naime, prema podacima Republičkog zavoda za statistiku porasle su plaće u prosincu u odnosu na studeni. Nakon tog najnovijeg povećanja mirovina, granični iznos najnižeg mirovinskog primanja, za određivanje zaštitnog dodatka, od siječnja iznosi nešto manje od 50 tisuća dinara, dok je minimalna radnička mirovina blizu 75 tisuća hrvatskih dinara. Najviša starosna i invalidska mirovina blizu 75 tisuća hrvatskih dinara. Najviša starosna i invalidska mirovina radnika od 1. siječnja iznosi 253 tisuće. Za razliku od radničkog osiguranja, u obrtničkom nema minimalne mirovine, a uvećane za 20 posto, najniža obrtnička mirovina iznosi 28 tisuća HRD. Vojne mirovine, nakon povećanja, ne mogu biti manje od 40, niti veće od 253 tisuće. D.L.

Snimili:
Vilson Polić i Stanko Ferić

MEĐAŠ I SPOMENIK HRVATSKE LINGVISTIKE

«Faust Vrančić naziva hrvatski čakavski dijalekt dalmatinskim jezikom, jer je čakavski dijalekt tada bio književni jezik i jer se čakavski govorio i govori uz dalmatinsku obalu i po svim dalmatinskim otocima osim Mljeta, dakako uz njegovu prostranstvo i po Hrvatskom primorju i po Istri.» Tako prošuduje naš vrsni jezikoslovac Ljudevit Jonke pišući svojedobno o «Dikcionaru» Fausta Vrančića. Međutim, da i nije prvi tiskani rječnik hrvatskog jezika, «Rječnik pet najuglednijih europskih jezika» šibenskog znanstvenika Fausta Vrančića smatrao bi se jednim od međaša hrvatske lingvistike i jednim od najznačajnijih spomenika hrvatske kulture uopće. Prvi put u venecijanskom izdanju iz 1595. godine hrvatski je jezik, sabran u «Dikcionaru», izašao na europsku scenu, i to u usporedbi s još četiri — vječno superiornim latinskim, te talijanskim, njemačkim, što je posebno važno mađarskim, budući da je to prvi tiskani vokabular našeg sjevernog susjeda. Koliko je njegovo značenje neka kaže i činjenica da je kroz protekla četiri stoljeća tiskan još nekoliko puta. Drugo izdanje pojavilo se već deset godina nakon «izvornika», i to u Pragu gdje su Vrančiću «Dictionarium quinque nobilissimarum evropae linguarum» (Latinae, Italicae, Germanicae, Dalmaticae, Ungaricae) dodana još dva jezika, češki i poljski, pa je tako nastao «Dictionarium septem diversum linguarum» Petra Lodereckera s Vrančićevim predgovorom. Treće izdanje objavio je 1834. mađarski leksikograf Torok u Požunu (današnja Bratislava), koji ističe Vrančiću prvenstvo u mađarskoj leksikografiji. Četvrto izdanje tiskao je 1971. godine zagrebački «Liber» i to je bilo ujedno i prvo bibliofilsko reprint-izdanje,

vjerno prvotisku iz 1595. godine. To isto učinio je i zagrebački časopis «Bridge» 1990. godine, a onda se pojavilo i šesto izdanje «Dictionariuma», opet u reprint-tehnici u izdanju «Novog libera» (urednik Slavko Goldstein) u kojemu se donosi i pogovor našeg znamenitog lingvisti Ljudevita Jonkea. O značenju Vrančićeva rječnika naša je književna historiografija, posebno njezin leksikografski odjeljak, dosta izrekla.

U njemu je «promoviran» hrvatski jezik kao ravnopravan ostalim europskim jezicima. Doduše, Vrančić taj jezik naziva «dalmatinski» jer mu je on kao rodom Šibenčaninu najviše u uhu (tek poslije, naknadno, objašnjava da je riječ o hrvatskom jeziku). K tomu, na tom je jeziku, dakle na čakavskom dijalektu, pisana naša književnost uz obalu i na otocima pa je zapravo «dalmatinski jezik» bio književnim jezikom ovog podneblja, ali i šire. Tiskanje Vrančićeva rječnika (interesantno je naznačiti da je to potonje izdanje naišlo na muk u našim tiskovinama, uz te sporadične i gotovo nezamjetne prikaze, u čemu je uistinu iznimak J. Fiamengo!) prisje-

Da i nije prvi tiskani rječnik hrvatskog jezika, «Rječnik pet najuglednijih europskih jezika» šibenskog znanstvenika Fausta Vrančića smatrao bi se jednim od međaša hrvatske lingvistike i jednim od najznačajnijih spomenika hrvatske kulture uopće

ćanje je na ovaj važni spomenik hrvatske (i mađarske) leksikografije, koji sa svojih nešto više od pet tisuća riječi danas ne posjeduje neku praktičnu narav, već je zapravo samo repetitorij hrvatske leksičke građe koju je prije četiri stoljeća Vrančić objavio u svom rječniku. Vrančić je, uza sam rječnik, dodao i popis dalmatinskih riječi koje su Mađari usvojili, pa je i po prikupljanju tih mađarskih slavizama značajan za usporednu analizu tih dvaju susjednih jezika.

SLOVO NAKLADNIKA

PRVA KOMPLETNA REPRODUKCIJA SVIH CRTEŽA U ORIGINALNOM FORMATU

Izdanje Vrančićevih «Novih strojeva» koje čitatelj drži u rukama prvi je pretisak tog djela u Hrvatskoj, lako je Vladimir Muljević još 1974. godine u časopisu «Arhitektura» objavio prijevod popratnih tekstova. Prema istraživanjima poznatog povjesničara medicine i drugih znanosti Mirka Dražena Grmeka čini se da je prvotisk ove knjige nastao 1615. ili 1616. godine u Veneciji. Odonda je djelo reprintirano u Münchenu 1965, u Milanu 1968. i u Budimpešti 1985. godine, kako to u sklopu ove edicije opširnije iznosi Vladimir Muljević. Iako nije bilo potpunog pretiska, mnogi Vrančićevi crteži iz «Novih strojeva» pojedinačno su se pojavljivali u mnogim hrvatskim časopisima, knjigama i enciklopedijama kao ilustracije uz tekstove o povijesti hrvatske znanosti ili o samome Faustu Vrančiću. Sadašnji pretisak prva je kompletna reprodukcija svih crteža u originalnom formatu. U prvotisku Vrančić je crteže popratio u objašnjenjima na pet jezika — na latinskom, talijanskom, španjolskom, francuskom i njemačkom. U ovome izdanju reprintirana su samo objašnjenja na latinskom, jer arhaične verzije na ostalim jezicima više nisu posebno zanimljive, osim za lingviste. Izdavač «Novi Liber» objavljuje ovaj pretisak zajedno s Gradskom knjižnicom «Juraž Šizgorić» iz Šibenika i uz novčanu potporu grada Šibenika. Pretisak je izrađen prema jednom od rijetkih sačuvanih originalnih kompleta koji se čuva u Nacionalnoj i sveučilišnoj biblioteci u Zagrebu. Uz pretisak, u «Dodatku» donosimo prijevod Vladimira Muljevića svih Vrančićevih objašnjenja uz crteže. Također smo pozvali naše najbolje poznavaoce Vrančićeva djela, Vladimira Muljevića i Zarka Dadića, da daju svoje priloge ovome izdanju. Svoj prilog dao je i suizdavač, Gradska knjižnica «Juraž Šizgorić» tekstom o Faustu Vrančiću i šibenskom humanističkom krugu. Ova se knji-

Možemo se samo nadati, kao što su Vrančićevi «Novi strojevi» po mnogo čemu navijestili neke nove dosege ljudskog roda, da će tako i novo izdanje njegova djela obilježiti nove početke za Vrančićev uži i širi zavičaj

ga pojavljuje u vremenu dramatičnom za Šibenik i šibenski kraj, za Dalmaciju, kao i za cijelu Hrvatsku. Svrha i važnost ove knjige svakom je uljudenom čovjeku bliska i razumljiva: ona zrači renesansnim duhom aktivizma i optimizma koje želimo razviti i u ovom našem vremenu, usprkos svemu što nam je nanio nametnuti rat. Možemo se samo nadati, kao što su Vrančićevi «Novi strojevi» po mnogo čemu navijestili neke nove dosege ljudskog roda, da će tako i novo izdanje njegova djela obilježiti nove početke za Vrančićev uži i širi zavičaj. U Vrančićevu plodnoj svestranosti uz Machina novae, kao djelo osvjeđeno trajne vrijednosti izdvaja se «Dictionarium quinque nobilissimarum Europae linguarum, Latinae, Italicae, Germanicae, Dalmaticae et Ungaricae, talijanski, njemački, dalmatinski, mađarski. Rječnik je objavljen u Veneciji 1595. godine. To je temelj hrvatske leksikografije, prvi rječnik hrvatskoga jezika, ali i prvi ovelič rječnik mađarskog jezika.

U rječničkom materijalu riječi «Dalmata, Dalmatia, Dalmatica» doslovno se prevodi kao «Harvat, Harvatska zemlja, harvatski», što neposredno potvrđuje da imamo potpuno pravo Vrančićovo djelo nazivati rječnikom hrvatskog jezika, a samo uvjetno dalmatinskog. Kao prvi hrvatski rječnik, Vrančićev «Rječnik je u Hrvatskoj u novije vrijeme doživio tri izdanja — 1971, 1990. i 1992. godine, izdavačkih kuća «Liber» i «Novog Libera» — riječi su SLAVKA GOLDSTEINA.

U VRTLOGU TUĐA SVIJETA

Istina je da se slavni Leonardo da Vinci skoro sto godina prije našega Vrančića bavio pitanjima čovjekova leta i napravio projekt naprave za bezopasno spuštanje čovjeka iz zrak. Leonardo padobran ima oblik piramide s motkom kroz sredinu, dok je Vrančićev širi i plići. Iz samog tumačenja koje je Vrančić napisao za svoj «Homo volans» zaključujemo da je on do toga došao sistematskim fizikalnim i tehničkim proučavanjima ovoga problema: «Leteći čovjek. Ne-ka se uzme jedno četvrtasto jedro, koje treba rastegnuti između četiri jednake motke i s konopima se tu od četiri ugla jedra priveže čovjek, koji se tako bez ikakve opasnosti može baciti s kule ili s bilo kojeg visokog mjesta, te stići dolje. Iako u tom času ne duva vjetar, ipak sam zamah padajućeg čovjeka izazvat će i prouzrokovat će vjetar, koji će usporiti (pad) jedra, tako da se ne strmoglavi, nego se malo-pomalo spusti.» Veličina jedra (padobrana) ovisit će, kaže Vrančić, o težini čovjeka. Prema navodima engleskog povjesničara Wilkina, Faust se nije zadovoljio samo teoretskom razradom ovoga pitanja, već je htio u praksi provjeriti točnost svojih zamisli. On je u Veneciji osobno demonstrirao skok s takvim padobra-

nom s jedne kule i pred masom ta sretno se i neozlijeđen spustio na zemlju. To isto tvrdi i talijanski A. Ferrario u svojoj knjizi o njegovim izumima, koja je izdana 1913. godine. Od ostalih naprava koje Šibenčanin prikazuje u svojim strojevima — vrijedno je spomenuti «Molae turris rotundae» s okruglom kulom, u kojoj je pogon konstruiran u bitni aeroturbine. Isto je tako nacrtno i nacrt mlina na pogon mora. Vrančić je već u svojim pjehe i novatorstvo u mehanici valjalo su ga mnogi da primjenjuje znanje za praktične živote. U Veneciji je izradio nacrt za ke štrcajuće česme, u Beču dio specijalni drveni most, odolijevao poplavama i naručio Rim ga je pozvao da izradi regulaciju rijeke Tibera, kojim poplavama nanosila ljudske i životinjske štete. Da su mnogi u suvremeni shvaćali važnost

Faust Vrančić 1551. godine u Šibeniku 1551. godine, djeteta Mihovila Vrančića i njegovog Katarinoma Dobrovića

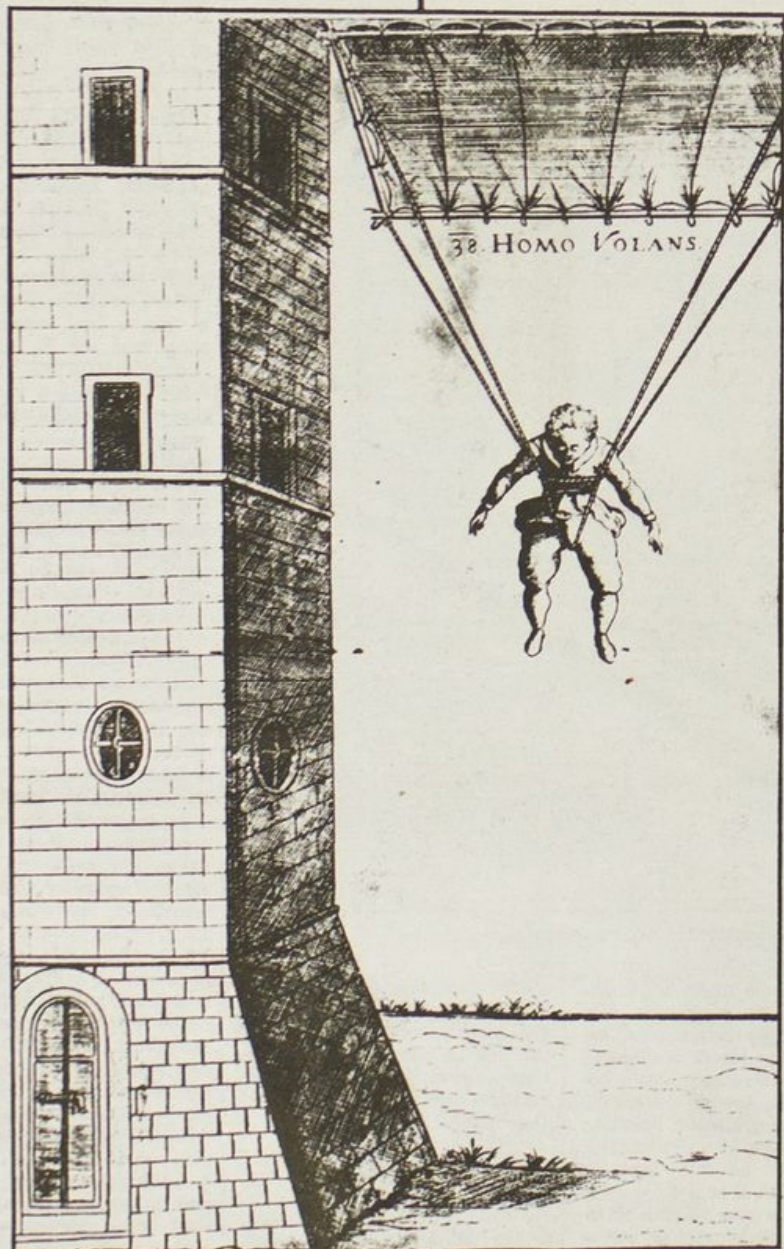
Godine 1568. Faust Vrančić odlazi na studije u Padovu gdje je i prava u Padovu gdje je vjerojatno do sredine godine.

1579. godine biskup Fejerkov postavio je Vrančića za zapovjednika grada prema i upravitelja svih kupskih imanja.

Godine 1581. prihvaćeno mjesto tajnika kralja Rudolfa II. u Pragu, a boravak na ljevskom dvoru bio je Vrančiću veoma poticajan za istraživanje problema prirodnosti i tehnike.

1595. godine objavio u Veneciji svoj poznati rječnik pet jezika, a tri godine kasnije Rudolf II. ga je imenovao larnim čanadskim biskupom.

Premda na djelu nije štampana godina izdanja, traživanja su pokazala

Faust se nije zadovoljio samo teoretskom razradom padobrana, već je htio u praksi provjeriti točnost svojih zamisli, pa je u Veneciji osobno demonstrirao skok padobranom s jedne kule i pred masom svijeta sretno se i nepovrijeđen spustio na zemlju

NEMIR

Faust Vrančić, jedna od najblijih ličnosti iz plejade istaknutih benčana, obogatio je znanost i umjetnost, ali je od života imao malo. Čak i kad se konačno smirio — 27. siječnja 1617. godine u Veneciji — po oporuci želji pokopan na Prviću, i dalje je bio «uznemir». Jedne noći prije 129 godina naša je pretrpjela u grobnicu misleći da se u njoj blago nalazi, a u lijesu je samo kutija i u njoj rukopis «Padobrana», koju su Faustovi baštujući njegov zahtjev, s njim pokopali u raku. Ostavljajući po strani običaj groba, poznato je da je Vrančić u posljednjim mjesecima života shranivao tešku bolest, postajući psihički neuravnotežen. Jedna posljedica toga (ne i jedina) bila je da se povjesničar pohrani u grobu kraj njega. No, valja reći, sudeći po oporuci, da ni u tim trenucima

VELIKOG

nost Faustovih izuma i naprava, dokaz je između ostalog i to što je njegovo djelo o novim strojevima stavio pod svoju zaštitu i sam veliki vojvoda Toskane Cosimo II. Medici, naređujući svakomu zabranu preštampavanja Faustova djela i praktičnu primjenu njegovih izuma bez suglasnosti i odobrenja autora, te o tome izdao Vrančiću privilegij. Faustovo bavljenje filozofskim problemima rezultiralo je djelom »Logica nova« i »Ethica cristiana«, sve u jednom izdanju štampanom u Veneciji 1616. godine. Time se Faust Vrančić upustio zapravo u polemiku, koja je uzela širokog maha u to vrijeme borbe katolicizma sa reformnim pokretima. I dok su jedni iskazivali pohvale Faustovim mišljenjima iskazanim u spomenutom djelu, dotle su ga talijanski filozof, dominikanac Tommaso Campanella i splitski nadbiskup i učenjak Marko Antonije de Dominis, izvrgli žestokoj kritici. Svoj interes za pisanje povijesti posvjedočio je Faust Vrančić »Historijom Dalmacije«. »O Slavenima ili Sarmatima« i djelom »Život Antuna Vrančića«. Ta su djela poslije njegove smrti ostala u rukopisu — piše S. GRUBIŠIĆ u svom vrijednom i putokaznom djelu »Šibenik kroz stoljeća«.

IOANNIS TOMCO MARNAVICH BOSNENSIS CANONICI SICENSIS ORATIO

Habita in Funere Illustrissimi ac Reuerendissimi
Viri Fausti Verantij Episcopi Chanadiensis

Celebrato à Ven. Capitulo, & Clero Sicensi
Concinni jmo.

Die vigesima secunda Februarij M D C XVII.

Memoria Iusti cum laudibus.

Pronot. 16.

Venerijs, Apud Antonium Turinum. 1617.

SYPERIORVM PERMISSV.

Govor na pogrebu Fausta Vrančića osvjjetljava nam ne samo odnos Vrančića i njegova štićenika Ivana Tomka Mrnavića nego bar dijelom, i ozračje šibenskog humanističkog kruga, a taj je govor iskazan u najboljoj tradiciji humanističke retorike

Starijim povjesničarima hrvatske književnosti bilo je poznato da je Šibenčanin Ivan Tomko Mrnavić održao u šibenskoj Katedrali posmrtni govor svom sugrađaninu Faustu Vrančiću i da je taj govor objavljen iste godine u Veneciji pod naslovom »Oratio habita in funere illustrissimi ac reverendissimi viri Fausti Verantij Episcopi Chanadiensis«. Tu knjižicu spominje Armin Pavić u svojoj nezaobilaznoj studiji o Mrnaviću, objavljenoj u Akademijinom Radu 1875. godine. »Ni taj govor nije g. Kuljeviću došao do ruku, pa tako nam je vrijednost Mrnavićeva humanističkog oratorskog stila nepoznata, za čim nam međutim sigurno nije toliko žaliti, koliko žalimo, što nam je tim izgubljenim govorom izginula po koja vrijednija bilješka o Faustinovu životu i djelovanju«. Djelatnici Gradske knjižnice Jurja Šižgorića u Šibeniku dali su se u potragu za tom Mrnavićevom knjižicom u povodu objavljivanja prvoga hrvatskog izdanja znamenite knjige izuma i otkrića Machineae novae Fausta Vrančića, što su je zajedno izdali šibenska Knjižnica i »Novi Liber« iz Zagreba. Međutim, pretraživanje bibliografije i kataloga nije upućivalo ni na jednu knjižnicu u Hrvatskoj ili inozemstvu u kojoj bi se to djelo nalazilo. Ipak, za-

RIJEČ IZDAVAČA PRINOS OSVJETLJAVANJU OZRAČJA ŠIBENSKOG HUMANISTIČKOG KRUGA

hvaljujući dragocjenoj sugestiji dugogodišnjeg voditelja Zbirke rijetkosti Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu Šime Jurića, knjižica je pronađena u venecijanskoj knjižnici Marciani, odakle je u najkraćem roku stigao mikrofilm Mrnavićeva djela, što je omogućilo njegov faksimilni preisak. Govor je, uz mnogo maha i uz isto toliko razumijevanja za rokove izdavača, prevela Olga Perić s Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Ovo izdanje omogućuje vrednovanje »Mrnavićeva humanističkog oratorskog stila« i donosi nekoliko novih, za kulturnu povijest značajnih bilješki o Faustu Vrančiću. Iako većina povjesničara književnosti ocjenjuje da se najveći dio Mrnavićeve književne djelatnosti odvijao na planu i u stilu katoličke akcije i protureformacijskih nastojanja, »Govor na pogrebu Fausta Vrančića« ukazuje na piščevu okrenutost još uvijek živim humanističkim i renesansnim tradicijama. Mnogi hrvatski humanisti okušali su se u govorništvu, a među njima i Faustov stric Antun Vrančić, pisac diplomatsko-političkih govora skladne kompozicije i vrsnoga stila. U nadahnutom govoru jasnoga retoričkog polazišta i snažnoga patosa Mrnavić je izrazio svijest, svoju, a ja-mačno i svojih sugrađana, o izuzetosti Vrančićeva djelovanja i njegovih individualnih ljudskih osobina. Stoga je Mrnavićev govor istodobno i životopis, koji se kao književna vrsta također pojavio u razdoblju humanizma. Antun Vrančić, čiji je životopis sastavio nećak Faust, dovest će taj književno-povijesni oblik u Hrvata do vrhunca, osobito opisom života hrvatskoga bana Petra Berislavića u »Vita Petri Berislavi«. Govor na pogrebu Fausta Vrančića osvjjetljava nam ne samo odnos Vrančića i njegova štićenika Mrnavića nego, bar dijelom, i ozračje šibenskoga humanističkog kruga. Po mnogome različiti, gotovo antipodi i po obiteljskom porijeklu i po književnom putu, temperamentu, te širini javnog i kulturnog djelovanja koje je u obojice polihistorijsko. Govor na pogrebu Fausta Vrančića iskazan je u najboljoj tradiciji humanističke retorike — veli MILIVOJ ZENIĆ.

Priredio: ĐURO BEČIR

PRIKRAJCI

Kazivanje o materinskom jeziku

Faust je dugo boravio izvan svoje domovine. Moralo se to odraziti na njegovo poznavanje materinskog jezika, ali ne ipak toliko da ne bi bio sposoban pisati i na hrvatskom jeziku. 1606. godine izašla je u Rimu iz štampe njegova knjiga »Život nekoliko divic« posvećena časnim sestrama samostana sv. Spasa u Šibeniku. U predgovoru kaže Vrančić o svom materinskom jeziku: »Vele mi jest mučno bilo ovo malo pisati, jedno da sam malim djetetom budući, kako znati morate, iz naše zemlje izveden i nisam potle vele drugoval sa ljudj našega jezika. Drugo da ovi naš jezik, kojim se sad u našoj zemlji govori, kruto jest s italijanskim amućen, toliko da trudno i ne dobro nahodah čela slova«.

Kako je nastao rječnik

Vrančić je u predgovoru rekao da je svoj rječnik izradio »prije mnogo godina, ali za malo dana«. Madžarski istraživač Janos Melich misli da ono »prije mnogo godina« znači »prije godine 1586.«, to jest još za života Stjepana IV. Bathoryja, koji je umro 1586. Ako je to istina, tada je Vrančićev »Dikcionar« u rukopisu za deset godina stariji od štampanog rječnika. Tada bismo mogli reći da je prvi hrvatski rječnik napisan oko 1585. godine, a tiskan 1595. A ona izjava da je rječnik izradio »za malo dana« treba da se shvati kao izvjesna samohvala, jer je svakomu koji poznaje leksikografski rad dobro poznato da se takav »Dikcionar« ne može sastaviti »za malo dana«.

Vjeran svome rodu

Premda je već u ranoj mladosti ostavio rodni grad i domovinu, nije je nikada zaboravio. »Vrančić je tip Hrvata, koji je zapao u vrtlog tuđega velikog svijeta. Nije se iznevjerio svome rodu, pače se s ponosom ističe kao Hrvat«. U svoje djelo »Machineae novae« uvrstio je, između inog, i crtež šibenske katedrale uz odgovarajući komentar koji glasi: »Ova crkva nije moj izum. Gradila se prije sto i pedeset godina: ali kako je ona veoma lijepa i neobičnog oblika, godilo mi je na ovom mjestu među mojim izumljenim stvarima zabilježiti je, kao ukras moje domovine.« Tako s ponosom progovara Faust na pet europskih jezika u »Novim strojevima«. Slika i ljepota rodnoga kraja ostala mu je neizbrisivo pred očima.

Umjetnička vrijednost crteža

Bakrorezi u djelu »Machineae novae« načinjeni su veoma točno i stručno. Nama izgled tehničkih crteža i nacrti, naprotiv, posjeduju određenu draž i umjetničku vrijednost. Jasno je da su crteži bili načinjeni prema Vrančićevim savjetima i uputama glede prikazivanja opisanih tehničkih naprava i uređaja. Nije poznat autor ovih vrijednih i lijepih bakroreza. Vjerojatno je to bio netko iz užeg kruga njegovih prijatelja ili znanaca. S opravdanom opreznosti moglo bi se ovdje možda pomisliti na njegovog prijatelja Božu Bonifačića-Zlatarića, koji se rodio u Šibeniku, umro u Italiji, a bio je bakropisac i kartograf. Vremenski manje vjerojatan mogao bi možda biti i Martin Kolunić.

»Poznata« nepoznata knjižica

U monografiji »Vita di Giovanni Tonco Mrnavić«, objavljenoj u Šibeniku 1890. godine, biskup Fosce spominje »Govor na pogrebu F. Vrančića«, uz napomenu da je govor održan 22. veljače 1617. godine, kada je Mrnavić dopratio iz Venecije u Šibenik posmrtnu ostatku Fausta Vrančića, pokopane potom u crkvi sv. Marije u Prvić Luci. Taj navod prenosi i G. Novak u opširnom prikazu Mrnavićeva djela i života u radu »Šibenik u razdoblju mletačke vladavine (1412-1797)«. Međutim ni ta dvojica istraživača kao uostalom ni drugi proučavatelji Vrančića i Mrnavića, nisu imali knjižicu s tim govorom u rukama, pa je njezin sadržaj ostao do naših dana nepoznat.

Mnogo nerješivih problema

U djelu »Machineae novae« Vrančić je prikazao 49 raznih slika velikog formata. Na njima je donio, a u komentarima na latinskom, talijanskom, španjolskom, francuskom i njemačkom jeziku opisao 56 različitih uređaja i tehničkih konstrukcija. Svi ti projekti nisu bili novi, ali su mnogi od njih bili izvorno Vrančićevi i značili su veliku obogaćenje tehničkih oblika. Vrančić, nije mogao riješiti sve probleme kojima se bavio. Za rješenje tih problema bila su potrebna fizikalna i tehnička znanja koja su upoznata mnogo kasnije. Za više Vrančićevih projekata trebalo je poznavati teoriju strujanja zraka i vode, za druge pak statička načela i zakone do kojih se spoznaja došlo tek u 18. stoljeću.

VRIJEME

Život i rad Fausta Vrančića

prvo izdanje »Machineae novae« bilo objavljeno 1595. godine, a drugo 1605. Ta su izdanja rijetkost, posjeduju ih Muzej grada Šibenika.

Godine 1608. objavljuje u Veneciji svoje djelo »Logica suis ipsius instrumentis formata« na kojem je autora označio pseudonimom Justus Verax Sicenus. Dvije godine potom tiska u Rimu djelo »Ethica christiana« također pod istim pseudonimom.

Vrančić se zbog svojih zdravstvenih problema želio vratiti u Šibenik. No, zadržavši se u Veneciji, nije više bio sposoban za put, pa je u umro godine 1617. Mrtvo tijelo mu je preneseno u rodni kraj i pokopano u Prvić Luci.

U oporuci koju je 12. lipnja 1615. godine napisao u Rimu, odredio je da u određene svrhe, poslije njegove smrti, dio prihoda pripadne republici šibenskoj (volo ut hii redditus sint Reipublicae Sibenicensis, patriae meae).

ŽIVOTNE STAZE

U GROBNIM ČEMPRESIMA

poravio svoju rodnu grudu. U testamentu je sasna određeno naznačio: »Hoću da svi prihodi pripadnu republici šibenskoj, domovini mojoj.« Za razliku od drugih šibenskih (i ne samo šibenskih) velikana toga doba, za Fausta Vrančića se na temelju zapisa zna kako je izgledao: »Bio je srednjeg rasta, tijela posilnoga, mršavog i bieloga lica, a oči su mi bile žive, obrve crne i gust-e«. Vrančić je živio 66 godina, što za ono doba i nije bilo malo, a rodio se u uglednoj plemićkoj obitelji od oca Mihovila i majke Katarine Dobrojević. Među svojim vršnjacima već se zarana isticao oštroumnošću, ljubavlju prema knjizi i žudnjom za znanjem. Imućnava obitelj i želja za obrazovanjem odveli su Fausta u Padovu. Po završetku školovanja put »u visoko društvo i uspjeh životu« bio mu je zajamčen već s tim što se našao pod patronatom svog moćnog i uglednog strica, slav-

nog diplomata, pisca i crkvenog velikodostojnika Antuna Vrančića — primasa Mađarske i namjesnika kralja Ferdinanda I. u toj zemlji. (Kardinalski šešir dobio je dva mjeseca po smrti). Pod zaštitom moćnog strica Faust se »ubacio« u diplomaciju i stanovito je vrijeme obavljao različite istaknute javne funkcije u habsburškoj monarhiji. Tu njegovu diplomatsku karijeru prekinuo je jedan sasna intimni događaj, pa se naš Šibenčanin za nekoliko godina »izgubio iz javnosti« da bi se 1600. godine zapopio i dospio do biskupske časti u Kanadu, Ugarska. (Onaj tzv. intimni događaj, da se prestanemo igrati nepotrebne skrivačice, bila je prerana ženina smrt!). Po odlasku iz Ugarske gotovo neprestano boravi u Veneciji (i nešto malo u Rimu), i tu razvija intenzivan znanstveni rad, koji će mu donijeti priznanje jednog od istaknutijih znanstvenika toga doba. Svojim »Novim

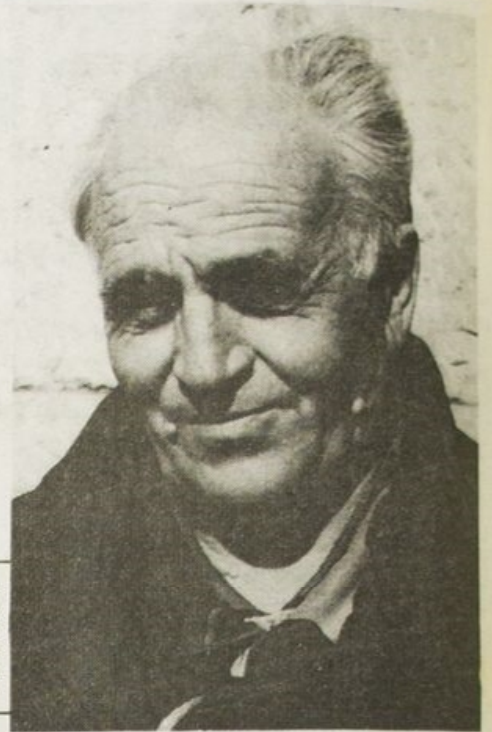
strojevima«, što su za njegova života doživjeli dva izdanja, predstavio se svijetu kao osebujan stvaralac. Taj zbornik od 45 tabla različitih projekata i crteža i uz to objašnjenja na latinskom, talijanskom, španjolskom, francuskom i njemačkom jeziku, donio je, među inim, projekt regulacije rijeke Tibera, mostove i trajekte (u željeznoj konstrukciji), pojaseve za spašavanje, gliboder i na kraju crtež (uz objašnjenje konstrukcije) »Leteći čovjek«. Taj »Leteći čovjek«, prva je u svijetu tiskana konstrukcija padobrana. Prema navodima glasovitog engleskog povjesničara Wilkina, Faust Vrančić je u Veneciji sam demonstrirao skok s takvim padobranom s jedne »oko dvadeset metara visoke kule, i sretno i nepovrijeđen, spustio se njime na zemlju«. U »Novim strojevima« Faust je — da li to naznačimo — predložio projekt »Molae turris rotunda« kojim se predvi-

Za razliku od drugih šibenskih velikana toga doba, za Fausta Vrančića se na temelju zapisa zna kako je izgledao: »Bio je srednjeg rasta, tijela posilnoga, mršavog i bieloga lica, a oči su mu bile žive, obrve crne i gusto-guste«

dalo koristiti — energiju motora! Vrančić je u Veneciji 1595. godine tiskao i svoj »Rječnik pet najplemenitijih jezika Europe« — talijanskog, latinskog, njemačkog, dalmatinskog i ugarskoga. Tako je, eto, još potkraj 16. stoljeća hrvatski jezik dobio svoj prvi rječnik. Uostalom, na hrvatskom jeziku Vrančić je i napisao djelo »Život nekoliko izabranih divic« — objelodanjen u Veneciji 1606. godine. Stvaralački opus Fausta Vrančića — raznovrstan, svestran, kapitalan i vizionarski — iskazuje tog Šibenčanina i danas aktualnim znanstvenikom i filozofom, povjesničarom i leksikografom.

RAZGOVOR S ANATOM BILIĆEM, SEKRETAROM SEKRETARIJATA ZA DRUŠTVENE DJELATNOSTI

DRUŠTVENE DJELATNOSTI DRNIŠANIMA TREBAJU

Prof. Ante Bilić: «Držim da je u zadnjih godinu dana stanje u društvenim djelatnostima općine Drniš znatno bolje nego na početku života i rada u prognanstvu...»

Većina djelatnosti iz grupacije što ih nazivamo društvenima, Drnišani su uspjeli očuvati ili njihov rad obnoviti. Te institucije ili organizacije rade uglavnom u Unešiću, a neke pak u mjestima gdje je privremeno smješten najveći broj prognanih Drnišana. Očuvani su tako Dom zdravlja Drniš, Osnovna škola Antuna Mihanovića, Osnovna glazbena škola Krste Odaka, predškolska ustanova, Centar za kulturu i informiranje, te Centar za socijalnu skrb općine Drniš. Sredinom prošle godine obnovljen je i športski život Drniša i Siverića. Ali, institucija društvene srednje škole u ovom se ratnom vrtlogu naprosto «izgubila». O organizaciji i radu društvenih djelatnosti općine Drniš, razgovarali smo sa sekretarom Sekretarijata za društvene djelatnosti, profesorom Antom Bilićem.

Zdravstvo i školstvo na prvom mjestu!

Nakon bijega iz Drniša i okolnih mjesta, pokazalo se da je najpotrebnije, tog trenutka, bilo organiziranje rada u zdravstvu. Nakon prvih teških i bolnih dana rada, Dom zdravlja Drniš, njegovi djelatnici, danas uspješno i kvalitetno rade svoj posao. Onoliko koliko im to uvjeti rada dozvoljavaju, (o čemu je već bilo riječi u ovom listu). Da bi se žiteljima slobodnog drniškog prostora moglo pružiti usluge u primarnoj zdravstvenoj zaštiti, uz ostalo, neophodno je otvoriti ljekarnu u Unešiću.

«Iako naš Dom zdravlja dobiva brojne lijekove od donatora, osjeća se nedostatak pojedinih vrsta lijekova, pa je ljekarna ovdje potrebna kako bi se lijekove moglo nabavljati. Zahvaljujući pomoći naših prijatelja iz Belgije, radovi su na jednom (istina malom) objektu u Unešiću započeli i očekujemo da će i taj problem ubrzo biti riješen», kaže prof. Bilić.

Prošle školske godine, na samom

početku, iz sigurnosnih razloga bio je prekinut nastavni proces u tada jedinoj osnovnoj školi na slobodnom prostoru, školi Jakova Gotovca u Unešiću. «S izvjesnim zakašnjenjem rad je bio nastavljen u školama u Lečevici, Prgometu i Šibeniku. Svakodnevno su učenici putovali u tamošnje škole gdje su ih učili njihovi nastavnici. Učenici Osnovne škole Antuna Mihanovića iz Drniša uključili su se u nastavni proces u školama koje su im bile najbliže u mjestima gdje su se zatekli. Kako je najveći broj naših osnovaca smješten u splitskim hotelima, tu je nastava i organizirana», reći će naš sugovornik. Tu školsku godinu, iz objektivnih razloga, ocjenjuje manje uspješnom. Radilo se u vrlo lošim uvjetima (hotelske prostorije), bez adekvatnih nastavnih pomagala, udžbenika, sa skraćenim programom, te u depresivnom stanju učenika, učitelja i roditelja. Sjećanja na Drniš, «križni put» preko Čikole i Mošća još su bila svježja... Kasnije, kao da su se privikli na život u prognanstvu. To, dakako, ne znači da misle i ne vjeruju u povratak. Jednostavno, «pomirili» su se s novim uvjetima življenja.

Što je s drniškom srednjom školom?

Prošle školske godine, privremeno je prekinut rad Osnovne glazbene škole Krste Odaka. Osnovni je razlog bio nedostatak glazbenih instrumenata. Od ove školske godine ponovno radi, a pohađa je 85 učenika. Sudbina srednjoškolske ustanove je, trenutno, neizvjesna. Formalno, ona postoji, ali u stvarnosti je nema. Srednjoškolce, ni ove druge školske godine u prognanstvu, Drnišani nisu uspjeli «okupiti» na jednom mjestu. Zašto? Da li će je ponovo biti kada se vrate u Drniš?

Što o tome kaže sekretar Sekretarijata za društvene djelatnosti, Ante Bilić:

«Formalno, drniška srednja škola postoji. Mi izdajemo svjedodžbe, te ostale dokumente koje smo uspjeli sačuvati. Naši srednjoškolci su, međutim, poslije okupacije Drniša i njegova napuštanja školovanja nastavili u centrima i mjestima gdje su se smjestili. Razasuti su diljem Hrvatske, premda ih je najveći broj u Splitu, Šibeniku, Makarskoj, Trogiru... Mi u suradnji s kolegama, nadziremo i pratimo njihov rad, vodimo evidenciju. Ali, stvarno drniške srednje škole nema. Ne postoje čista odjeljena naših učenika u niti jednom mjestu, pa stoga ni svi naši profesori nisu uključeni u nastavu. Pet ih je stoga što žive na minimalcu. Kako nam se ne bi dogodilo da ostanemo bez te značajne ustanove, već sada vodimo razgovore s dužnosnicima u Ministarstvu prosvjete i kulture, da nam se — ukoliko dočekamo još jednu školsku godinu u prognanstvu — na vrijeme osigura radni prostor i ostali uvjeti za rad. U protivnom, imat ćemo velikih problema prilikom povratka u Drniš, jer će opstojnost te škole doći u pitanje. Stoga je jako značajno da u idućoj školskoj godini imamo gimnazijsko i makar još jedno, uz to, usmjerenje, kako bismo upisali naše učenike. Tako bismo, posve konkretno, obnovili rad ove institucije, zadržali učenike i profesore koji će se zajedno sa nama vratiti u Drniš kada za to dođe vrijeme.» Prema evidenciji tog Sekretarijata, Drniš ima 448 srednjoškolskih «razasutih» u brojnim srednjoškolskim centrima Hrvatske.

Ove školske godine, nastavni proces se održava u znatno kvalitetnijim uvjetima. Osam odjeljenja nižih razreda drniške osnovne škole sa 209 učenika, zajedno s njihovim nastavnicima program realiziraju u školskim prostorima u Batinama, u Splitu. Učenici viših razreda, njih 219, također organizirani u osam odjeljenja, nastavu pohađaju u Žrnovnici, u tamošnjoj osnovnoj

školi. Prostorije osnovne škole u Segetu koristi pedeset i troje Drnišana, a u Baškoj Vodi njih osamnaest. Sve su to učenici nižih razreda. A na slobodnom drniškom prostoru, od početka ove školske godine organiziran je rad područnih škola u Pokrovniku, Pakovu Selu i Radoniću. Nažalost, zbog blizine bojišnice, taj rad je trajao kratko. Srpski pobunjenici već duže vremena ni na tom prostoru ne miruju, pa su škole ponovno zatvorene.

«Kada je riječ o predškolskom obrazovanju, mogu reći da je ono znatno kvalitetnije nego prošle školske godine. U predškolski odgoj uključeno je 350 djece u sedam hotelskih objekata. Zahvaljujući donacijama, prostori u hotelima su adekvatno opremljeni, pribavljena je stručna literatura za djelatnike, te razna pomagala. Iz objektivnih razloga nemamo čiste, već mješovite grupe djece predškolske dobi. Svi djelatnici su zaposleni», reći će g. Bilić.

S financiranjem društvenih djelatnosti ima više, ili manje, problema. Ovisno o svakoj ponaoosob. Zdravstveni i prosvjetni radnici dijele sudbinu svih radnika u Hrvatskoj, jer su na državnom proračunu. Ni ostalima nije lakše. Oni su na teretu općine kojoj je cjelokupno gospodarstvo i ono što je nekada kako tako radilo i izdajalo, ostalo na zaposjednutom području. Kako će im biti, ovisi stoga opet o mogućnostima države i onome što za njih u ovim ratnim okolnostima može izdvojiti.

Od kulturnog života što je prije nametnutog nam rata, gotovo bio objedi-

njen u ustanovi Centra za kulturu, obrazovanje i informiranje općine Drniš, ostala je samo djelatnost informiranja. Većina djelatnika je ostala «na okupu», radeći u lokalnoj radio postaji Drniš. Kino i kazališne predstave, gostovanja putujućih grupa, izložbe u Muzeju drniške krajine, posjeti Mauzoleju Ivana Meštrovića u Otavici, arheološka iskopavanja na području Promine, bogatu gradsku knjižnicu... ovaj Centar davno nije upriličio ili obogatio. Već više od devetnaest mjeseci od kada su na prostor gdje je sve to ostalo došli srpski barbari. Što li će od svega ostati?

Što je sa kulturom i športom?

«Nažalost, istina je da je zbog svega što nas je snašlo kulturni život, onaj naš drniški, a bio je uistinu bogat, zapravo zamro. U svemu tome dobro je što smo uspjeli očuvati instituciju Centra za kulturu, te kadar koji je u njemu uposlen. I njihova uloga pri povratku i organizaciji sveukupnog života u, sigurno razrušenom i uništenom Drnišu, i te kako će biti značajna, reći će u razgovoru g. Bilić.

Drniški je kraj imao i bogate športske aktivnosti. Na oživljavanju športskog života Drnišana u prognanstvu, upravo na poticaj Sekretarijata za društvene djelatnosti, počelo se sredinom prošle godine. Košarkaški klub DOŠK uključen je tako u natjecanje u drugoj «A» grupi Hrvatske košarkaške lige. Postiže, reći će naš sugovornik kakve takve rezultate, ali važno je da je rad obnovljen. I nogometni klub DOŠK radi. Prijateljske utakmice što ih igra, s ostalim hrvatskim klubovima, puno znače Drnišanima. S radošću ih gledaju, prisjećajući se pobjeda i poraza svojih nogometaša na «domaćem terenu u Drnišu». Na oživljavanju rada NK «Rudar» iz Siverića, još uvijek se radi i oni bi ubrzo mogli zaigrati «balun». Osim prognaničkih, ratnih i drugih okolnosti i problema, tu su uvijek aktualna financijska sredstva. Kako ih prikupiti? Općinski budžet, kojeg zapravo i nema, tako je tanak... A potreba i traženja toliko su brojna, ukoliko Drnišani žele (a hoće i nastoje) održati na kakvoj takvoj razini one društvene djelatnosti koje su uspjeli očuvati ili obnoviti. Vjeruju, što je istaknuo g. Ante Bilić, da novo općinsko i županijsko ustrojstvo neće osiromašiti, već — naprotiv — obogatiti i osigurati kvalitetnije osnove za razvoj ovih djelatnosti.

U «Šibenskom listu» od 6. ožujka 1993. godine u reportaži pod naslovom «Gdje su i što rade drniški medicinari?» u tekstu je bilo govora i o medicinskom osoblju što je ostalo na okupiranom području ili je prešlo na stranu srpskih pobunjenika. Uz ostalo se navodi da je «jedan liječnik poginuo u redovima srbočetničke vojske...»

Riječ je o dr. Željku Džaji koji je kao radnik Doma zdravlja Drniš, ostao na okupiranom području nakon pada Drniša. Od ravnatelja ovog Doma zdravlja, dr. Marinka Rilova, te ostalog osoblja saznajemo da je njihov kolega dr. Džaja prisilno mobiliziran, te ubrzo potom poginuo. Ne zna se pod kakvim okolnostima.

Katarina RUDAN
Snimio: V. Polić

MATIČNI URED DRNIŠ U UNEŠIĆU

TISUĆE DOMOVNICA - TRIDESETAK BRAKOVA!

Osamnaest mjeseci djelatnici drniškog matičnog ureda uobičajene poslove matičarstva obavljaju u Mjesnom uredu u Unešiću. Ubrzo nakon što su bili primorani napustiti višegodišnja radna mjesta i tadašnje matične uredi što su ostali na okupiranom prostoru drniškog kraja, organizirali su svoju djelatnost u slobodnom Unešiću. Svakodnevno od tada, s početkom radnog vremena u devet pa nadalje, su tu. U nimalo zavidnim uvjetima rada! Bez polica, ormara, sigurnog grijanja, pristojnih radnih stolova, te ostalog potrebnog radnog «pribora»...

Kada se otpočelo s izdavanjem domovnica, ispred ureda u Unešiću, bile su velike gužve. U posljednje vrijeme gužve i duge redove moguće je vidjeti tek povremeno. Kako se u posljednjih mjesec i više dana učestalo opetuje znak opće opasnosti za širi prostor Zagore, gužvi zapravo i nema. Po potrebne «dokumente» dolaze oni kojima su uistinu prijeko potrebni. Matični ured Drniš broji četiri radnika od kojih je jedan neprekidno u hrvatskim postrojbama. Preostalih troje uspijevaju obaviti sve poslove, stoga što radnog vremena zapravo i nemaju. U svoje privremene «domove» odnose hrpe «papira» i dio posla obavljaju tamo. U tom uredu (ako je to uopće ured!) tijekom prošle godine izdano je oko dvadeset i pet tisu-

ća domovnica, a tijekom ove još tisuću i osam stotina. Tome bi trebalo, dakako, dodati i sve ostale poslove koji i inače obavljaju matični uredi. U radnom prostoru, što ga čini jedna prostorija ne veća od dvadeset četvornih metara, zatekli smo tri djelatnika i desetak stranaka. Uz informacije koje su nas zanimala, a koje smo i dobili, upitali smo gospođu Slavku Čavka i o matičnim knjigama što su bile u «vlasništvu» nekadašnjih šest matičnih ureda na području bivše drniške općine:

Žene li se Drnišani?

«Matične knjige iz matičnih ureda Drinovci, Oklaj, Kijaci i, naravno, ove u Unešiću spašene su i nalaze se ovdje kod nas. Nažalost, matične knjige ureda Drniš i Gradac su ostale na okupiranom području. Što je s njima, teško je znati. Na temelju nekih informacija koje su do nas došle, pretpostavlja se da su uništene. Što se tiče toga kako Drnišani dolaze do domovnica, ako su knjige ostale s druge strane, procedura je uobičajena. Upućujemo ih na MUP u Splitu ili Šibeniku, gdje u skladu sa zakonima propisanim pravilima, dolaze do naloga za upis u knjigu državljanja ili uvjerenja o državljanstvu. Potom im mi izdajemo domovnicu», govori gospođa Čavka.

«Uvjeti rada su nam super! Zar ne vidite iz priloženog? Samo nemojte uslikati ovaj novi ormar...» govore nam drniški matičari

Brojni su ovdje zahtjevi i za naknadni upis u knjigu rođenih ili vjenčanih. Matičari tako imaju uvijek što raditi.

To što su djelatnici matičnog ureda Drniš, sklopili tek tridesetak brakova od okupacije Drniša do danas, ne znači da su Drnišani u ovom ratnom vrtlogu i životu u prognanstvu, zaboravili voljeti i biti voljeni! Odlučuju se i oni na ulazak u «bračne vode», ali taj svečani čin uglavnom obavljaju u mjestima gdje su privremeno smješteni i kod tamošnjih matičnih ureda. Isto je i s onima koji do-

laze na svijet... Kako na slobodnom drniškom području nema rodilišta, nema niti jednog novoupsanog djeteta u knjigu rođenih u drniškom matičnom uredu. Život i u takvim «drniškim» okolnostima, ipak ide dalje. I onaj ljepši dio življenja, radovanja i iščekivanja. Ali, u nekim drugim, «tuđim» sredinama, mjestima i gradovima...

Dobna struktura žitelja na prostoru Zagore, iz godine u godinu je sve viša. Zato se u ovom matičnom uredu «pune» knjige umrlah.

»POLIPLAST«

REDUKCIJA PROIZVODIŠKART

Nakon višemjesečnog proizvodnog poleta, »Poliplast« je zbog sadašnjeg režima električne energije ponovno na rubu opstanka. Potraje li takva situacija više od mjesec dana ozbiljno će biti dovedeni u pitanje ne samo novi nego i dosadašnji poslovni ugovori, otpлата anuiteta po preuzetom kreditu, ali i sama pretvorba, u tom slučaju, neperspektivnog poduzeća.

U šibenskom poduzeću »Poliplast« gotovo da više i nema mjesta optimizmu. Dojučerašnji proizvodni polet ustuknuo je pred novim elektro-redukcijskim režimom, bez šansi da se takvo stanje uskoro izmijeni. To prije svega zbog činjenice da je sadašnja satnica redukcije struje za »Poliplast« krajnje neprihvatljiva, jer osim što blokira proizvodnju višestruko povećava škrt. Ipak, za relativno malog i ne tako moćnog potrošača električne energije, pitanje o tomu nije li se predviđena količina struje možda mogla i drukčije rasporediti ostaje zasad bez odgovora, a »Poliplast« je, poput mnogih drugih prepušten sam sebi.

— Smatram da je sadašnja situacija tragedija za »Poliplast«, jer je zapravo kumulacija svih poteškoća koje nas prate od početka rata, naglašava Ivan Nimac, direktor »Poliplasta«. Nažalost, dogodilo se to upravo u trenutku kad smo se na neki način uspjeli i kadroviški i tržišno ekvipirati i kad je »Poliplast« s dosta uspjeha počeo realizirati ovogodišnji tromjesečni poslovni plan. Sada svi planovi koje smo smatrali realnim padaju u vodu, jer petnaestosatna redukcija struje za »Poliplast« znači proizvodni krah. Potraje li takva situacija još samo mjesec dana, sigurno nećemo biti u stanju realizirati ugovorenu količinu proizvoda za izvoz, točnije — neće to biti ni 20 posto od planiranog. Ne treba niti spominjati što će se dogoditi na tek osvojenom domaćem tržištu. Nesumnjivo je, naime, da će svatko posezati za sigurnijim proizvođačem, koji nema problema s isporukom robe, kaže I. Nimac.

Takva razmišljanja podržava i Marinko Bilić, komercijalni direktor »Poliplasta«, podsjećajući na nedavne napo-

re poduzeća u osvajanju domaćeg tržišta.

— Poslije teških vremena za »Poliplast« i tek tridesetak posto realizirane proizvodnje, posljednjih smo mjeseci napokon uspjeli kompletnijom, temeljitom obradom domaćeg tržišta poboljšati proizvodnju, uz zavidne rezultate. Riječ je o domaćem tržištu koje je tek trebalo osvajati, budući da »Poliplast« nije bio toliko prisutan na hrvatskom tržištu. S obzirom na konkurenciju, pošteđenu problema s kojima se »Poliplast« svakodnevno suočava, svaki i najmanji pomak u tom pogledu za nas je zlata vrijedan. Međutim, ovo što se sada događa ponovno je korak nazad. Uz prometnu izoliranost, konkurenciju iz područja pošteđenih rata, te

maćeg tržišta, iz okruženja u kojem se »Poliplast« nalazi?

— Ključni problem za »Poliplast« je činjenica da je Dalmacija u ovom trenutku izolirana, ne samo energetski nego i prometno. Nije teško zaključiti da će u takvoj situaciji bilo koja ozbiljna tvrtka svoje proizvode vezati za ambalažu koja dolazi iz Dalmacije. Dovoljno je da četiri-pet dana puše bura pa da isporuka ambalaže dođe u pitanje, a druge poteškoće ne treba niti spominjati. Istodobno, proizvodnja u Zagrebu i Varaždinu, recimo, teče normalno, pa je logično da kupac neće danima čekati ambalažu, već će je nabaviti tamo gdje je isporuka sigurnija. Ipak smo u proteklom nešto mirnijem razdoblju uspjeli osigurati nove kupce

STRUJNI UDAR

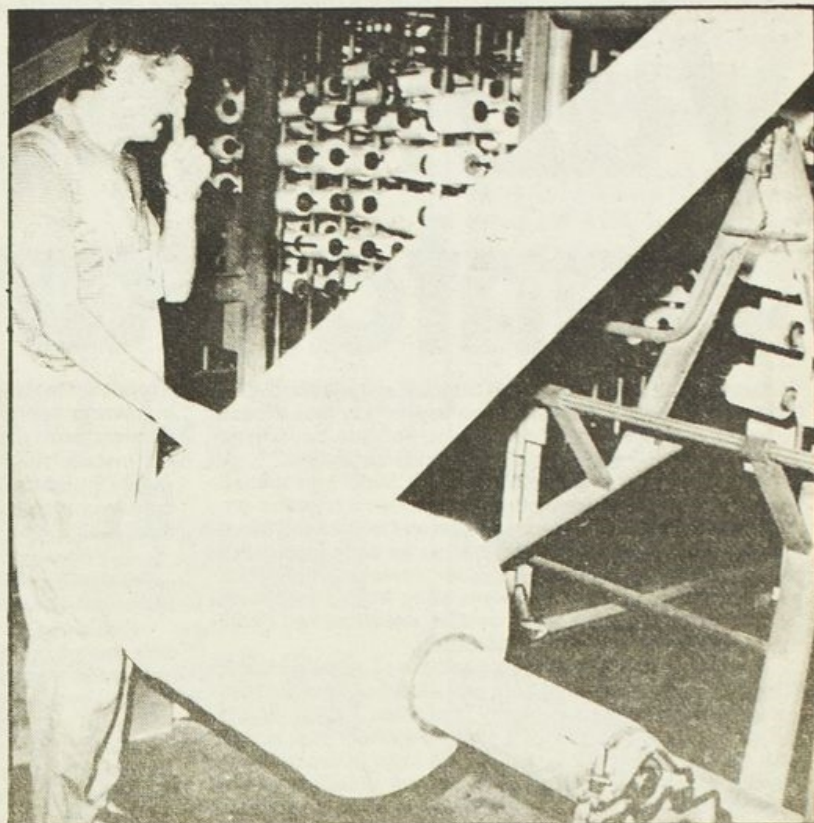
Novi udarac u vidu pooštrenih mjera redukcije električne struje »Poliplast« je primio upravo u trenutku kad se koliko-toliko oporavio od posljedica s početka rata. Dogodilo se to u trenutku kad je animirano domaćem, a aktualizirano makedonsko tržište, na koje je, u godinama prije rata, plasirano oko 30 tona tkane ambalaže. Proizvodni proces u »Poliplastu« blokiran je u trenutku kada je znatno povećan izvoz, posebice na talijansko i njemačko tržište, i kada su ozbiljne nađe polegane u projekt višeslojne folije, odnosno takozvane ekološke ambalaže za koju je, među ostalim, bilo zainteresirano i tržište Biskopog Istoka.

opću opasnost, novi režim redukcije struje za »Poliplast« je konačan udarac. To prije svega zbog činjenice da proizvodni proces zahtijeva kontinuitet da bi bio rentabilan, što uz sadašnji sistem isporuke struje nije moguće postići. Došli smo stoga u situaciju da niti postojeće ugovore ne možemo realizirati, što znači da moramo odbiti čak i dugogodišnje kupce, a o novim ugovorima gotovo da je apsurdno i razmišljati. Za »Poliplast« je takva situacija gotovo bezizlazna — na jednoj strani gubimo povjerenje stalnih kupaca, koji se polako okreću drugim proizvođačima, a na drugoj — poduzeću ostaju svi fiksni troškovi koje mora podmiriti bez obzira na to radi li pogon ili ne, ističe Marinko Bilić.

No, i bez obzira na trenutnu situaciju, vezanu za isporuku struje, trebalo je imati petlju i krenuti u osvajanje do-

zainteresirati ih za našu ambalažu bazirajući takve ugovore uglavnom na kvaliteti »Poliplastovih« proizvoda, naglašava Bilić.

Kada su izvozni poslovi u pitanju, kažu u »Poliplastu«, takvi su rizici manji, i do sada su uglavnom uspješno realizirani zaključeni ugovori. Sreća u nesreći je, naglašava Bilić, da se čak 90 posto tih izvoznih poslova realizira u onom dijelu proizvodnje koji ne zahtijeva njezin kontinuitet, tako da stalna isključivanja-uključivanja proizvodnog procesa, sukladno režimu redukcije, ne štete isuviše proizvodnji, ali je razumljivo — usporava. To podrazumijeva prolongiranje rokova isporuke, i dodatne troškove, no ukoliko takva situacija potraje neminovno će to značiti manju proizvodnju, samim tim i manju zaradu. A to povlači nove posljedice.

— Zbog takve situacije ozbiljno su dovedene u pitanje i naše obveze po preuzetom kreditu za nabavu strojeva za proizvodnju višeslojnih folija. Sada je gotovo sigurno da su prvobitne računanice o pravodobnoj otpłati anuiteta od 70 tisuća njemačkih maraka ne-realne, jer sadašnja iskorištenost kapaciteta to ne može osigurati. Naime, planove smo bazirali na pretpostavci da bi naredni mjeseci, od travnja do srpnja, za »Poliplast« mogli značiti punu zaposlenost kapaciteta, s obzirom na proljetnu sjetvu i dosadašnje iskustvo. U godinama mira ti su mjeseci osiguravali sigurnu zaradu i za razdoblje kad su kapaciteti bili manje iskorišteni. Tragedija za »Poliplast« je, međutim, u činjenici da se redukcija struje, nažalost, upravo poklopila s razdobljem koje je u »Poliplastovom« poslovanju oduvijek bilo ključno i pokrivalo čak i mjesece koji su za poduzeće bili »mrtva« sezona. To je podudarnost koja vrlo lako može označiti krah »Poliplasta«, ističe I. Nimac.

Krah se, tvrde u »Poliplastu« ipak mogao izbjeći da su razmotrene sve mogućnosti u korištenju raspoložive količine električne energije, odnosno da je ona raspodijeljena prema zahtjevima proizvodnog procesa, a ne jednaki aršinom za sve. Šibenskim plastičarima, konkretno, daleko bi više odgovaralo da struju imaju samo tri dana u tjednu ali kontinuirano, nego ovako sa stalnim prekidima, koji strahovito poskupljuju proizvodnju, a umjesto ambalaže produciraju — škrt.

— Sadašnju bi proizvodnju, i sa tehnološkog i sa ekonomskog stano-

višta najbolje bilo u cijelosti obustaviti, objašnjava Nimac, jer takva kakva jest produkcija više šteta nego koristi. Nažalost, drugog izlaza, odnosno načina za preživljavanje nemamo, a treba se izboriti barem za kakve-takve osobne dohotke. Stoga i podržavamo proizvodnju za koju je teško naći ekonomsku računicu. Naime, zagrijavanje postrojenja na određenu temperaturu iziskuje ogromne količine električne struje, a u slučaju njihova stalnog uključivanja i isključivanja taj se trošak multiplicira. S druge strane ogroman je i škrt koji se tom prilikom javlja — negdje oko 20 posto proizvodnog asortimana ostaje neupotrebljivo, a nije teško zamisliti kolika je količina škarta u situaciji kad proizvodnju treba svaki dan iznova otpočinjati. Ipak, naglašava Nimac, radićemo koliko god bude moguće, da bismo bar donekle zadržali one najvažnije kupce, vezane za naše proizvode, i na taj se način spasili od potpunog utapanja.

Može li logika preživljavanja nadmudriti onu ekonomsku kojoj se, očito, suprotstavlja — teško je reći. No, kako sada stvari stoje trenutno hvatanje »Poliplasta« za slamku ne ostavlja previše nađe glede budućnosti tog poduzeća, čak i sa stanovišta njegove pretvorbe. Potvrđuje to činjenica da je zainteresiranost zaposlenih »Poliplasta« za otpuk dionica tog poduzeća danas znatno manja nego u vrijeme kada je proizvodnja bila u usponu. Hoće li, ipak, poduzeće pružiti šansu, kakvu ono danas pruža njima — pokazat će vrijeme. Ili — snaga slamke za koju se »Poliplast« danas hvata.

Dijana ŠANTIĆ

TVORNICA ALUMINIJA RAŽINE

ALUMINIJ NA KAPALJKU

Prije početka agresorskog rata, koji se, nažalost, još uvijek vodi protiv Hrvatske, Tvorica aluminija Ražine je upošljavala više od 1100 djelatnika i proizvodila oko 74 tisuće tona primarnog aluminija godišnje od čega je 60 tisuća tona bilo namijenjeno preradivačkim pogonima TLM-a. Proizvodnja aluminija elektrolizom u dvjema halama zaustavljena je napadom i raketiranjem agresorskih zrakoplova kada je uništeno visokonaponsko postrojenje te tvornice. Reorganizacijom Tvornice lakih metala iz jedinstvenog poduzeća u poslovni holding sustav, Tvorica aluminija Ražine postaje jedno od takozvanih društava s ograničenom odgovornošću prisiljeno mijenjati proizvodnju, ali i poslovnu politiku, bitno drukčiju od one prijeratne.

Nedostatna proizvodnja

Trenutačno, Tvorica aluminija Ražine d.o.o. upošljava oko 450 djelatnika od čega ih svakodnevno dolazi na posao oko 120. Jedan dio djelatnika angažiran je u postrojbama Hrvatske vojske, a jedan dio se nalazi kod kuće na takozvanom »čekanju« i za njih se pokušava pronaći nova radna mjesta u okviru poslovnog sustava TLM, naravno shodno njihovoj stručnoj i radnoj sposobnosti i iskustvu. Pokretanje proizvodnje u Tvornici aluminija Ražine uslijedilo je odmah nakon završetka rujanskog rata u Šibeniku kada je sanirana šteta na visokonaponskom postrojenju i kada su većim dijelom očišćene elektrolitske peći za koje se tada vjerovalo da će ponovno početi s proizvodnjom. Ipak, niz okolnosti nije išao na ruku uposlenima u TAR-u i oni su bili prisiljeni izvršiti preorijentaciju proizvodnje na pretapanje sirovog aluminija. Premda je takav plan u prva dva mjeseca dao odlične proiz-

Niz okolnosti nije išao na ruku uposlenima u TAR-u i oni su bili prisiljeni izvršiti preorijentaciju proizvodnje

vodne rezultate, a razlog tomu svakako valja potražiti i u solidnim zaliham primarnog aluminija, daljnji razvoj događaja ponovo nije pogodio zaposlenima u ovoj tvrtki. Ambiciozno

zacrtna proizvodnja od 2.650 tona mjesečno vrlo je brzo, zbog pogoršanja situacije na tržištu, zatvorenih prometnica i gubitaka poslovnih partnera, pala na razinu od 800 do 900 tona pri-

marnog aluminija mjesečno. Takva je proizvodnja proizšla direktno iz potreba preradivačkih pogona TLM-a, ali ona se ne može smatrati dostatnom, jer su u pogonu »Ljevaonice« TAR-a radile jedna ili dvije od ukupno osam instaliranih proizvodnih linija. Dodatne poteškoće svedu tome bile su i ljevačke peći koje nisu projektirane za pretapanje krutog uloska već za primanje tekućeg metala iz elektrolitskih peći. Postupnim preinakama i taj je problem uspješno nadviđen tako da se sadašnja proizvodnja, iako prilično reducirana, odvija na relativno zadovoljavajući način. Osim pogona »Ljevaonice« u TAR-u rade i radionice elektro i strojnog održavanja, a aktivan je i energetska dio, odnosno prateći pogoni koji nadziru količinu i dotok mazuta i precesne vode koji se koriste kod ljevačkih peći.

RIMA na čekanju

Vrijedno je napomenuti da je u Tvornici aluminija Ražine ostao na svojim radnim mjestima i jedan dio djelatnika bivše posebne radne jedinice RIMA, čiji su stručnjaci radili na modernizaciji elektrolitskih peći prema programu francuske tvrtke »Pechiney«. Prije rata proizvodnja je na ovim pećima već bila pokrenuta i tadašnji su rezultati višemjesečnih testiranja pokazali da je izabrana prava tehnologija u proizvodnji aluminija, posebice važna s ekološkog aspekta. Nove, zatvorene peći kompletno su očišćene, točnije stiglo se do čistog metala u pećima što je tehnološka receptura da se uz osposobljavanje jedne matične peći ponovo pokrene proizvodnja primarnog aluminija. Stručnjaci RIME i TAR-a već su sada pripravnici za takvu proizvodnju, no odgovore na pitanja da li će proizvodnja primarnog aluminija, i u kom obujmu, ponovo započeti u Tvornici aluminija Ražine, zasigurno će dati završetak rata, buduća elektroenergetska bilanca Hrvatske kao i stručnjaci s područja ekologije i gospodarskih potreba Republike Hrvatske.

N. URUKALO
Snimio: R. GÖGER

PRENOSIMO IZ »VEČERNJEG LISTA«

Važna je samo »Santa Barbara«

Gorko su se nasmijali naši sugrađani izvješću HEP-a u kojemu crno na bijelo piše kako je grad i općina Šibenik potrošila manje nafte od dozvoljene količine i dobila ne-službenu »titulu« najštedljivije dalmatinske općine.

— Dobro je da smo nešto i potrošili živeti po skloništi-ma i podrumima — komentiraju to HEP-ovo izvješće gra-dani grada u kojemu su functi i bereklni uobičajeni šiben-ski pozdrav: »Živio« malo izmijenili pa on sada glasi: »Pre-živio!« misleći pri tome na učestale, žestoke četničke na-pade raketama »oganj« i »orkan« zbog kojih se u Šibeniku, Vodicama, Pirovcu, ali ni ostalim mjestima već tjedni-ma ne spava mirno i ne živi normalno.

Nestašica struje teško je pogodila već ionako stradali Šibenik. To što se po kafićima pije »turska« kava umjesto uobičajenog espressa, najmanji je problem i zbog toga nitko ne gunda. Svi razgovori o struji i redukciji puni su žuci zato što se u Šibeniku čvrsto vjeruje kako je drastična re-dukcija mogla biti izbjegnuta ili barem ublažena pravom-dobnim poduzimanjem odgovarajućih koraka — gradnjom dalekovoda, energetskim spajanjem Dalmacije s kontinen-talnim dijelovima Hrvatske, pronalaženjem zamjenskih iz-voza, a ne forsiranjem gradnje termoelektrane čije spomi-njanje izaziva opću averziju pučanstva opterećenog kao olovo teškim ekološkim problemima.

Teže od mraka, kave s okusom ispušnih plinova iz bučnih agregata, praznih zamrzivača i prisilnog odustaja-nja od nekih dnevnih navika, Šibenčanima pada prestanak rada brojnih poduzeća koja su proizvela razaranja koja je taj grad doživio u rujnu 1991. godine tijekom napada jugo-armije tenkovima, topovima i zrakoplovima. Uzme li se u obzir da turizma nema od 1990. godine, od kada ne radi ni šibenska luka, da je elektroliza definitivno zatvorena, da

Tvornica elektroda i ferolegura jedva opstaje zbog po-manjkanja energije i da je sada redukcija zaprijetila sma-njenjem proizvodnje u preostalim pogonima Tvornice la-kih metala, da su već odavno zatvorene brojne privatne radnje i poduzeća, da je ugostiteljstvo svedeno na jutarnju kavu, razumljivo je da su Šibenčani i zabrinuti i ogor-čeni.

— Važno je da ipak možemo gledati »Santu Barbaru«! — dobacuju uz kiselu osmijeh — ali to nije dovoljno da bismo plaćali puni iznos pretplate HTV-u.

Redukcija je dakle i jednim od razloga što inkasatori koji naplaćuju televizijsku pretplatu najčešće nailaze na zatvorena vrata ili još češće na ispraćaj riječima: »Vama osobno svaka čast. Svatko zarađuje svoj kruh ali plaćanje pretplate ne dolazi u obzir!«

Nestašica struje i učestale uzbune natjerale su i broj-ne video-klubove da privremeno zatvore vrata, ali je zato enormno porasla prodaja svih vrsta baterija i akumulato-ra. Šibenčanima su te (pre)skepe stvari potrebne iz dva ži-votno važna razloga. Zbog zločinačkih napada četnika na grad važno je imati bilo kakav radio-prijemnik i čuti lokalni »Radio Šibenik« koji emitira vijesti i informacije o kojima doslovno ovise životi tisuća ljudi. Drugi razlog su — ručne svjetiljke. Nije naiše nimalo lako po mrklom mraku trčati u sklonište!

Tako se Šibeniku grubo i nesretno istodobno dogodila redukcija struje i, a kako to drukčije nazvati, rat. I jedno i drugo pojedinačno bi se podnosilo puno lakše, ali ovako kada su u »duetu« to je preteško breme koje ne olakšava ni zdravi, ali crni humor, crnji od tankog agregat-espres-sa.

PRIOLOG DISKUSIJI O DUBOKOJ

VEĆ SE ČUJE ZVONO EKOLOŠKE UZBUNE

Šibenska vlada obavila je preli-minarne razgovore s INA-om o us-tupanju spremišta na naftu (vlas-ništva bivše JNA) u uvali Duboka INI. To bi značilo omogućiti izgra-dnju naftnog terminala na tom pro-storu budući da postojeći kapacitet spremišta koji iznosi 6,560 m3 ne može zadovoljiti potrebe Župa-nije šibenske, uplovljavanje brodo-va s naftom u šibensku luku, te kolona kamiona u »Solarisu« i Za-blaču. Nafta bi mogla dospjeti u more kod pretovara, zatim kod havarije broda, prilikom sudara ili nasukavanja. Nafta djeluje toksično na život mora, izaziva pomor morskih ptica. Kroz zamućenu suspenziju nafte i vode, sunčano svjetlo i kisik ne mogu prodirati, pa u tim dijelovima mora nemira fot-sinteze i primarne organske pro-izvodnje. Razlivena nafta vrlo spo-ro isparava, razgrađuju je neki mikroorganizmi također sporo. Na kraju ostaju netopljivi dijelovi, koji nagrdjuju obalu u obliku taložnih katranskih grumenata. Šibenski je zaljev prilično zatvoren, relativno plitak, a morska strujanja nedovolj-na su za normalno pročišćavanje, zbog toga zahtjeva posebnu po-zornost od zagađivanja. Šibenski zaljev s jednom od svojih najljep-ših uvala Duboka, zapravo je ušće kraške ljepotice rijeke Krke, izu-zetnih je arheoloških, povijesnih, geografskih, bioloških, kulturološ-kih, gospodarskih, nautičkih, es-tetskih i drugih osobina. More je boćato (slanost 33 promila, a na otvorenom moru 38 promila), pre-bogato je svim vrstama školjaka, koje ovdje rastu 4 puta brže nego u slanoj vodi, bogato vrlo kvalitet-nom ribom (zubaci, orade, branci-ni, cipli, jegulje, sve četiri vrste glavonožaca, arbuni, ušate, pala-mide, tune zavidne veličine). Čitav zaljev, a osobito Prokljansko jeze-ro, pravo je mriještilište te kvalitet-ne ribe, nerijetko tu zađe i dupin, a u opisu srednjovjekovnog huma-nista Jurja Šižgorića nalazi se za-pis da su ribari u Prokljanu uhvatili

morskog čovjeka, misli se na sre-dozemnu medvjedicu. Od povijes-nih građevina na ulazu u kanal sv. Ante nalazi se vrlo interesantna tvrđava sv. Nikole, najveća pomor-ska utvrda istočne obale Jadrana. Na kraju šibenskog kanala pred ulazak u zaljev s lijeve strane nalaze se ostaci srednjovjekovnih ku-la. U Pukljanskom jezeru pod vo-dom su Gavanovi dvori iz rimsko-go doba. Tu su još mnogi drugi povijesni arheološki spomenici. Putovanje brodom kroz šibenski kanal, zaljev, kanal Sv. Josipa pre-ko Pukljana do Skradina i dalje do u svijetu čuvenih slapova Skradin-skog buka, atrakcija je za nas Ši-benčane svaki put, a stranci pred tom ljepotom zanijemaju. Ekološka situacija zaljeva do domovinskog rata bila je loša do te mjere, da se iz užeg dijela šibenskog zaljeva ni-su konzumirale školjke, a ni riba. Cipli su zaudarali naftom, a školjke su bile bakteriološki zagađene. Zaljev na zapadu onečišćava TEF s manganskim prašinom s kojom je pokriven veliki dio morskog dna zapadnog dijela zaljeva.

U luci gdje su se pretovarali fosfati za izradu umjetnih gnojiva uz sam gat nalazimo debele nasla-gu i do dva metra. Tu nema uobi-čajenih stanovnika mora, školjaka ni druge ribe. Iz Remontnog zavo-da i dosadašnjih vojnih baza prolijevana je nafta i vrlo otrovni kemijski spojevi boja, kod bojenja bro-dova. Iz »Elemesa« u zaljev dospje-juvaju fenolski spojevi, a glavni onečišćivač šibenskog zaljeva je gradska kanalizacija koja izlazi na 4 do 5 mjesta i sa sobom donosi velike količine deterdženata izgra-dene na bazi fosfata, motornih ulja, te bakterija. Ako ovoj situaciji šibenskog zaljeva dodamo izgor-jeli šibenski krajolik koji se nekad sav zelenio od borove šume, te ši-roko područje oko TLM-a koje ug-rožava vrlo opasna fluorovodična kiselina produkt elektrolize alumi-nija, posebno šibensko Donje po-lje i turističko područje Krapnja

i Brodarice s njenim akvatorijem, možemo kazati da ekološka situa-cija u gradu zvoni na uzbunu i ne treba nam još jedna ekološka bomba. Prije dvije godine kod pre-tovara alkohola u »Luci« za potre-be »Vinoploda« nepažnjom je u more iscurilo oko 700 tona alko-hola. Nastao je pomor riba i drugih stanovnika mora.

1979. godine iz naftne bušotine u Meksičkom zaljevu dospjela je veća količina nafte na površinu mora. Taj zaljev inače poznat po bogatstvu rakova, ostao je bez ra-kova, nastao je velik pomor ribe, a ribarstvo je zamrlo za nekoliko godina. Godine 1969. na obalama Engleske nasukao se tanker »Amoco Cadiz« i u more je do-spjelo 200.000 tona nafte. Velika katastrofa je bila 1979. godine u Karipskom moru, kada je nakon sudara dvaju super tankera pogi-nulo 26 ljudi, a u more je dospjelo pedeset tisuća tona nafte. Materijalna šteta je bila 150 milijuna dola-ra, dok se o ekološkoj samo naga-dalo.

Mislim da za budućnost našeg grada treba oživjeti tradicionalne privredne grane: vinogradarstvo, podrumarstvo, maslinarstvo, uzgoj i preradu bajama, višnje i smokve, zatim ribarstvo, brodogradnju, svi-njogojstvo s proizvodnjom u svijetu poznatog pršuta i pancete, te na prvom mjestu turizma za kojeg ovdje postoje svi uvjeti, osim jed-nog, a to je ekološki čista sredina. Šibenski zaljev, kao i Kaštelanski i Bakarski zaljev treba sistematski i ekološki očistiti, a ne im dodavati nove zagađivače. Nadam se da će Šibenčani sa svojom poznatom upornošću, marljivošću i izdržli-vošću, znanjem i ukusom riješiti taj problem. Slažem se s gospodi-nom Romanom Bebićem, da Žu-paniji šibenskoj treba vlastito spremište nafte, ali ne u šiben-skom zaljevu već na ekološki si-gurnom mjestu.

dr. Vinko BATINICA

PSIHIJATRIJSKO VJEŠTVO I POLITIKA

13

Piše: dr. Stjepan SIROVICA

PITANJA BEZ ODGOVORA

U povodu 80. godišnjice jednog atentata
i jednog psihijatrijskog vještva

— Žirovčić Ivan, ravnatelj Psihi-jatrijske bolnice Vrapče, ugledni je psihijatar, kojeg se s pravom i s po-štovanjem sjećaju njegovi nasljedni-ci, jer je mnogo uradio na unapređi-vanju rada i izgradnji bolnice Vrapče, te na unapređivanju psihijatrijske misli u Hrvatskoj pa zauzima ugledno mjesto u povijesti psihijatrije Hrvat-ske.

Međutim, suđenje Luki Jukiću bolna je epizoda u njegovu životu, upravo zbog nepovoljne ocjene nje-gova psihijatrijskog vještva. Mnogo godina kasnije dr. R. Herceg ima po-trebu da piše o tom događaju osje-ćajući koliko je on još bolno prisutan u uspomenu ostarjelog dr. Žirov-čića:

»Dr. Žirovčić proživio je u zavodu lijepih, ali i mnogo tužnih dana... Ju-kićev proces, koji je u ono vrijeme uzvlatio toliko bure i prigovora spram dr. Žirovčića, a to psychiatri — koji su ga htjeli prikazati kao potlačenog i nesavjesnog vještaka, jer nije htio, a ni mogao proglasiti Jukića ludim, već ga ostavio narodu i povijesti kao narodnog junaka, prouzročio mu je mnogo duševnih boli.

Bilo je tada ljudi, koji su psihijatri-ju htjeli staviti u političku službu, pa kad se je to odbilo o savjesnosti i po-štenje dr. Žirovčića, htjeli su ga mo-ralno utući.

On je to prebolio, a naročitu je zadovoljnost dobio od samog Juki-ća, koji ga je nakon otpusta iz tamni-ce posjetio i lično mu zahvalio, što ga nije proglasio duševno bolesnim, priznajući da je pokušao simulirati lu-dilo, na nagovor nekih ljudi.

— Tekst je pisan iste godine o umornom i ostarjelim dr. Žirovčiću kad je, 1933. godine, dr. Božo Peri-čić primljen za počasnog člana Zbo-ra liječnika Hrvatske.

O tom primanju raspoložemo pis-mom koje je Perićić uputio dr. Za-nella, 3. I. 1933. Pismo pokazuje da niti to primanje nije bilo bez bolne sjene, ali ukazuje i na plemenite crte Perićića.

»Veoma poštovani g. Primarijuse! Kako ste valjda već pročitali u za-grebačkim novinama izabrani ste po-časnim članom Zbora? Želio bih da sam prvi koji Vam to čestita!

U četvrtak je odbr imao poseb-nu sjednicu za tu svrhu. Zamolio sam Čulumovića, da bi tom sastanku od-bora prisustvovao prof. Mašek kao jedan od starijih, koji Vas dobro po-zna. Odbor je primio jednodušno predlog, koji će pročitati pred skup-štinom.

Nadam se da taj će predlog pot-pun štampati u »Liječničkom vjesni-ku«, inače ću Vam ga poslati.

U subotu večer, skupština je pri-mila predlog i izabrala Vas i pored Vas — na predlog Thallerov — dva Rumunja. Držim za tu dvojicu, da ni-su ispunili uvjete prema Pravilniku, ali valjda nekome treba da sam bude izabran počasnim članom kakvoga stranoga društva.

Poštovani i dragi g. doktore, ja znam da Vi ne trebate reklamiranje ni drugih naslova, ali je ovo trebalo na-ma mladima, koji vidimo samo mate-rijalne nagrade na ovome svijetu, a u nagradu na drugome svijetu ne vjerujemo, pa će nam ulijevati mnogo pobuda budemo li imali pred očima uzor komu je priznata nagrada neo-visno od zlatne poluge ove ružne ere nečojstva.

Živjeli nam još dugo, zdravo i vedro!

Vaš doktor Zanella — Luka Jukić, osuđen je na doživot-nu robiju. Odmah po završetku I. svjetskog rata pušten je na slobodu. Koliko je oslobođenju od smrtni-e određivanju vremenske kazne pri-donijela politička javnost, koliko ad-vokati branitelji, koliko društveno-po-

litička stvarnost, a koliko Zbor liječ-nika Hrvatske, i, konačno, koliko upra-vo započeti balkanski ratovi i (ili) svi oni zajedno niti je moguće izmjeriti i odrediti, niti je to predmet ovoga prikaza. Luka Jukić, umro je trideset-ih godina, mlad, politički potpuno anoniman i neaktivan.

Zbor liječnika Hrvatske, učeš-ćem na političkoj sceni Hrvatske, od-lučnošću da brani stručnost i zna-nost u psihijatrijskom vještstvu, dao je doprinos ugledu i poštovanju liječni-ka općenito, psihijatrijske struke po-sebno, a naročito, Zboru liječnika u granicama općih i posebnih intere-sa koje zastupa i brani ova organiza-cija.

Prikaz nije imao za cilj dati odre-dene zaključke. Citatima se željelo prikazati jedan osobit povijesni tra-nutak Hrvatske u kojem su se na po-litičkoj pozornici, povodom jednog političkog atentata, susreli mnogi su-dionici različitih nazora i djelatnosti.

Utjecaj politike na psihijatrijsko vještvo nije nova tema, ali je i danas prisutna i zanimljiva kao tema i kao dilema u stručnoj i laičkoj javnosti. Naravno, odgovor može dati samo analiza konkretnog događaja, a u na-šem slučaju čitaocu se ostavlja da stvori svoju zaključak.

Odnos liječnika i njihove organi-zacije, prava da Zbor liječnika ima svoj odnos prema određenom djelu i djelovanju danas nam može izgle-dati jasan, ali je on i danas prisutan dilemom pa svaka takva situacija za sebe traži posebnu prosudbu. U konkretnom slučaju Jukić na čitaocu je da odredi svoj stav.

Zbor liječnika Hrvatske bio je u jedinstvenoj situaciji javnog suče-ljavanja s najvišim vlastima Hrvatske u borbi za pravo na vlastito građan-sko i stručno mišljenje. Rijetka situa-cija (da li se je još ikada ranije ili kas-nije dogodila?) u povijesti Zbora li-ječnika Hrvatske, služi na čast liječni-cima i Zboru. Da li je uočen taj doga-đaj i njegov značaj — gdje je prika-zan?

Odnos Perićić Božo — Zbor li-ječnika Hrvatske primjer je rijetke, da li ikad ponovljive, situacije da li je liječnik pojedinačno stao u obranu au-toritativne stručne organizacije liječ-nika i to protiv najviših organa vlasti ubrežavajući vlastitu egzistenciju, građanski dignitet znanosti te vlastito pravo i pravo Zbora na vlastito miš-ljenje. Da li je Zbor dovoljno i dovolj-no prikladan zabilježio taj doga-đaj?

Konačno, može se postaviti pita-nje, kako je moguće da su svi naj-važniji sudionici zbivanja pozitivno prikazani? Da li je tome zaista tako? Prikaz je problem autorova viđenja, materijala kojim je raspolagao i nači-na kako ga je komponirao.

Prije svega, dojam je, da su vrije-me i događaj značajni s povijesnog gledišta u povijesti hrvatske medic-i-ne te da ih je vrijedilo dovesti na svjetlo pozornice iz prošlosti. Pouke i zaključke traži drugačiji pristup i raspolaganje drugim izvorima poda-taka.

Pitanja koje je postavio novinar »Našeg jedinstva«, davnih dana, 8. X. 1913. — još imaju svoju aktual-nost. On piše:

»Osuda Jukić i Družina
»Allg. Zeitung« donosi da je »Stol sedmorice« u Zagrebu potvrdio osu-du, a tako da je Jukića osudio na do-životnu tamnicu, ostalima je smanjio kaznu na 2 godine.

Ako je ovako, jesmo li sada zado-voljni, da Jukić nije obješen? Je li ili nije mnijenje psihijatra bilo osnova-no pitanje? Je li Jukić za tamnicu ili za bolnicu? Je li da bude zauvijek za-kopan živ — ili da bude liječen pa da se posveti majci i društvu zdrav?

Liječnici i pravnici — vi imate ri-ječ!

(Kraj)

FOND ZA FINANCIRANJE STAMBENIH I KOMUNALNIH
DJELATNOSTI, PROMETA I VODOPRIVREDE ŠIBENIK

KOME SUBVENCije

Ratne neprilike, gubitak radnog mjesta, sve više cijene, čak i osnovnih prehrambenih artikala, mnoge su građane šibenske općine dovele na sam rub egzistencije. Nema, stoga, sumnje da će broj zahtjeva za subvencioniranje dijela stanarine i podstanarine u ovoj godini biti daleko veći od svih prethodnih. Kakvi su uvjeti za stjecanje prava na subvencije — doznali smo u Fondu za financiranje stambenih i komunalnih djelatnosti, prometa i vodoprivrede šibenske općine.

Pravo na subvencioniranje stanarine i podstanarine, kažu u Fondu, imaju svi nositelji stanarskog prava, koji imaju stan u društvenom vlasništvu, vlasništvu građana, ili su, pak, podstanari kod trećih osoba.

Stanar može ostvariti pravo na subvencioniranje stanarine ukoliko stanuje u stanu koji nije veći od odgovarajućeg (kako je to regulirano člankom 127. Zakona o stambenim odnosima) za više od 10 posto i da se pri tome ne povećava broj prostorija. Sljedeći uvjet koji u tom slučaju mora ispunjavati podnositelj zahtjeva za subvencioniranje jest da on i članovi njegova domaćinstva nemaju u vlasništvu kuću ili stan kao poseban dio zgrade, ili, pak, kuću za odmor bez obzira na to u kojem mjestu. Isto tako, iznos mjesečne stanarine mora biti veći od 10 posto ukupnog mjesečnog prihoda obiteljskog domaćinstva stanara, a uvjet je da se stan, za koji se podnosi zahtjev, ne iznajmljuje podstanarima.

Međutim, ako je stanar korisnik socijalne pomoći, naglašavaju u Fondu, subvencioniranje stanarine vršit će se bez obzira na površinu stana, a stanarima koji imaju socijalni minimum, stanarina će se subvencionirati samo u slučaju da površina stana ne premašuje više od 20 posto odgovarajuće, predviđene člankom 127. ZSO.

Pravo na subvencioniranje stanarine ima i djelatnik u radnom odnosu, kao i onaj kome je djelatni odnos prestao po osnovi tehnoloških i organizacijskih unapređenja poduzeća, mjera društveno-političke zajednice, stečaja ili likvidacije, a koji stanuje kao podstanar kod trećih osoba.

Podstanar može ostvariti pravo na subvencioniranje stanarine i u slučaju ako je iznos mjesečne stanarine veći od 15 posto ukupnog mjesečnog prihoda obiteljskog prihoda domaćinstva podstanara. Uvjet je, također, da podnositelj zahtjeva ili netko od članova njegovog domaćinstva, nema u vlasništvu kuću ili stan, kao poseban dio zgrade, ili kuću za odmor u bilo kojem mjestu.

U Fondu posebno naglašavaju da će pravo na subvencioniranje stanarine i podstanarine, uz navedene uvjete, od 1. siječnja ove godine steći samo oni stanari i podstanari koji zahtjev podnesu do 31. ožujka ove godine. Dakle, ukoliko ispunjavate uvjete, još nije kasno da ostvarite pravo na subvencioniranje stanarine retroaktivno, od 1. siječnja, ukoliko do kraja mjeseca predate zahtjev. U protivnom, stanarina će se subvencionirati od mjeseca u kojem je zahtjev podnesen.

Tiskanice »zahtjev« mogu se dobiti u Fondu, Ul. Vladimira Nazora br. 1 — Šibenik, II. kat, soba br. 3, gdje se zahtjevi ujedno i predaju.

Oni kojima su stanarine i podstanarine »došle« do grla moraju znati i sljedeće. Stanari uz zahtjev moraju priložiti i potvrdu ukupnih prihoda ostvarenih u 1992. godini, potvrdu o isplaćenom dječjem dodatku od poslodavca, potvrdu Fonda socijalne zaštite, podatke o eventualnoj alimentaciji, potvrdu o prihodima od mirovine i invalidnine, kao i od imovine na koju se plaća porez (iz Uprave prihoda). Istodobno, za sve punoljetne članove obiteljskog domaćinstva treba dostaviti potvrdu — o upisu u školsku 1992/93, ako su na školovanju, te potvrdu da nisu u djelatnom odnosu iz Fonda za zapošljavanje.

Podstanari, uz podneseni zahtjev moraju dokazati podstanarstvo i to na osnovi ugovora o najmpodstanarstvu, zatim potvrde poslodavca kod kojeg djelatnik posluje, izjave sa dva svjedoka (iz Općinskog sekretarijata za opću upravu), potvrde o prebivalištvu iz Policijske uprave, kao i uviđajem na licu mjesta ovlaštene osobe Fonda.

Uz to, podstanari moraju dostaviti i potvrdu da su u djelatnom odnosu, ili dokaz o tomu da je djelatni odnos prekinut po osnovi organizacijskih unapređenja mjera društveno-političke zajednice, ili pak stečaja i likvidacije.

Subvencioniranje stanarina i podstanarina vršit će se za prvih šest ovogodišnjih mjeseci, još jednom uz napomenu da će zahtjevi podneseni do 31. ožujka osigurati retroaktivno subvencioniranje, od 1. siječnja ove godine. D.Š.

REPUBLIKA HRVATSKA
OPĆINA ŠIBENIK
OPĆINSKA UPRAVA DRUŠTVENIH PRIHODA
Klasa: 008-02/93-01/1
Ur.Br.: 2182-10-01-93-1
Šibenik, 22. ožujka 1993.

POZIV

za podnošenje poreznih prijava iz ukupnog prihoda
građana za prvo tromjesečje 1993. godine

Na temelju članka 108. i 109. Zakona o neposrednim porezima (»Narodne novine« broj 19/90, 14/91, 28/91, 73/91 i 40/92) građani-obveznici poreza iz ukupnog prihoda građana s područja općine Šibenik dužni su do 15. travnja 1993. godine podnijeti poreznu prijavu za utvrđivanje obveza iz ukupnog prihoda građana za prvo tromjesečje 1993. godine.

Prijavu za razrez akontacije poreza iz ukupnog prihoda građana za prvo tromjesečje 1993. godine, tj. za razdoblje od 1. siječnja 1993. godine do 31. ožujka 1993. godine, trebaju podnijeti građani koji su u tom razdoblju ostvarili ukupni čisti prihod preko 553.464. — HRD neovisno od toga da li uživaju oslobođenje ili olakšice.

ŠIBENSKO-DRNIŠKI VREMEPLOV: OŽUJAK 1963. GODINE

O PRETRPANIM SKLADIŠTIMA, VODIČKOJ GLAZBI I RASPOLOŽENIM NOGOMETAŠIMA

»Usprkos zatvorenom skladištu u šibenskoj luci od 3600 kubnih metara, ne može se ni izdaleka postići, da se neotpremljeni tereti smještaju u takva skladišta, jer su njihovi kapaciteti još uvijek veoma mali. U slučaju da se u luci nalazi po 5-6 brodova, dešava se, da i pored sve mehanizacije, oni čekaju i redovno padaju u dangubu, a da poduzeće nije u stanju ništa poduzeti. Koje su posljedice takvog čekanja? Ogromne štete koje se plaćaju u stranoj valuti, povišenje cijene vozarine, nemogućnost da se održe i prebace međunarodne norme pretovara itd.« Tako u članku pod naslovom »Teškoće u pretovaru tereta« u šibenskom tjedniku od 27. ožujka piše Joško Čelar, tada privredni komentator lista što ga je uređivao Nikola Bego.

Inače, na naslovnoj stranici toga broja »Šibenskog lista« Tomislav je Dean dao poveći izvještaj sa sjednice NO-a šibenske općine (predsjednikom je bio Jakov Grubišić) i u njemu, među ostalim, saopćio da su u razne komisije izabrani Ante Štrkalj, Josko Franin, Miloš Zlatović, Milan Lalić, Krešo Mileta, Josko Bego i Arsen Vukić. Drniški dopisnik J. Zagorac izvještava o natjecanju drniških učenika u tehničkom znanju (istakli su se Karmela Kulušić, Boris Topić i Nada Kričkić). Tu je i izvještaj o aktivnosti omladine u Perkoviću — za dobar rad umnogome je zaslužan prof. Branko Blažić. Razglabajući o financijskom planu Komunalne zajednice socijalnog osiguranja Ivo Ramiljak pledira za kresanje nepotrebnih troškova.

Po običaju kulturna rubrika šibenskog tjednika obiluje člancima i osvrtima. Tako, primjerice, Branko Belamarić piše o tome da je Narodno sveučilište u selima šibenske komune (Lozovcu, Bratiškovcima, Zatonu, Tribunju, Gačelezima, Čistoj Maloj, Borajli, Bilicama, Perkoviću, Lozovcu, Burnom Primoštenu itd.) održalo čak 130 kino-predstava. Najavljuje se i premijera u Narodnom kazalištu — izvest će se, u režiji Bogdana Jerkovića, komedija »Ljubovnici« od nepoznatog dalmatinskog pisca. Uloge tumače: Josip Vikario, Zlatko Stefanac, Milenko Vesnić, Branko Matić, Ante Balin, Iliana Dognar, Veska Maričić i Mirjana Nikolić. Zabilježena je i proslava 35. obljetnice od prvog nastupa Vodičke glazbe (kapelnikom je bio Vojtjeh Mišurc, a prvi predsjednik Šime Skočić). Nije naodmet zabilježiti da su tih dana prije trideset godina Šibenčani u kinematografima mogli gledati više zanimljivih slikopisa (Gangsteri, Rio Bravo, Nepredviđeno, Posljednji akordi), a na tada vrsno posjećenim javnim tribinama izlagali su Joško Vukov i Ivo Tošić.

U gradskoj rubrici registrirano je da »na mnogim mjestima u Šibeniku radnici električnog poduzeća obavljaju radove na zamjeni neonskog svjetla živinom rasvjetom«, da se 1. travnja otvara hotel »Jadran«, tu je i obavijest da agencija »Putnik« za prvomajске praznike organizira izlet u Trst (»kompletan aranžman košta po osobi 20.500 dinara«), da su spužvari »Kornata« krenuli u lov na spužve uz obalu Istre itd. Budući da su tada tzv. pokretne prodavaonice bile novost u poslovanju zabilježit ćemo najavu da će »na kupalištima Jadrija i Martinska biti otvoreni takvi prodajni punktovi i u njima će gosti moći kupovati razne prehrambene

artikle i pića«.

Gradska rubrika donosi još zanimljivih članaka i vijesti. Tako je, primjerice, saopćeno da će Auto-moto društvo tokom 1963. godine organizirati deset tečajeva za vozače s oko 230 polaznika, a pored grada oni bi se trebali održati i u Tjesnu i Pirovcu. »U društvu se, veli Danijel Škarica, bave mišlju da se ustroji jedna pokretna servisna stanica, koja bi davala usluge duž magistrale od Biograda do Šibenika.« U vijesti sa skupštine Vatrogasnog društva kaže se (u izvještaju komandira DVD Jose Žaje) da je »u prošloj godini zabilježeno 95 požara. Inače, za vanredne požrtvornosti nagrađeni su Tomo Friganović, Paško Klarić, Josip Zorić i Stanjo Desnica, a za tridesetogodišnji rad u Vatrogasnom društvu spomenice su dobili Mirko Juras, Josip Škoton, Nikica Matković i Ivo Anić. Zabilježeno je i gostovanje beogradskih pjevača zabavnih i narodnih melodija (Krst Petrović, Miodrag Jevremović, Senka Veletanlić, Nada Knežević, Zoran Georgijević i Radmila Karaklačić), tu je i notica da je za čelnika Općinskog odbora Udruženja rezervnih oficira i podoficira izabran Božo Blažević itd. Gradski reporter posjetio je ribarnicu i zabilježio: »Dok je stanje na tržnici zadovoljavajuće, ribarnica je i dalje slaboposkrbljena ribom. Od 1000 do 1500 kilograma ribe, koliko na ribarnicu dopreme zadružni i privatni ribari, cijene su dosta visoke i ne odgovaraju džepu potrošača. Trlje su se prodavale po 700 dinara kilogram, cipli 600, očade 700, lignje 700, sipe 500, hobotnica 300, gavuni 400, bukeve 300«. Posebno upadna u gradskoj rubrici »Šibenskog lista« jest foto-reportaža Jošku Čelara u kojoj »perom i kamerom« kazuje što se jednog sasvim običnog jutra događalo u dječjem vrtiću »Jelka Bučić«.

Ivo Ramiljak tiska napis iz problematike socijalnog osiguranja. Nogometaši su obradovali svoje relativno brojne navijače. Naime, na stadionu »Rade Končar« našlo se oko 2000 gledalaca, a gostovala je zagrebačka »Lokomotiva«. Domaći su bili izrazito bolji i golovima Orošnjaka i Arallice dočepali su važnih bodova. Rančić, Friganović (Zambata), Iljadica, Žepina, Žaja, Miljević, Marenci, Orošnjak, Nadoveza, Aralica i Rora tom su pobjedom svojoj momčadi priskrbili jedanaesto mjesto među šesnaest ekipa u zapadnom dijelu drugoligaškog jugo-društva. Bodovni konto povećao je i drniški DOŠK koji je sa 3:0 nadigrao sive-rčkog »Rudara«. Kod Drnišana (pred čak 1000 gledalaca!) najbolji su bili Kovačević, Dullo i Braica. Inače, tih je dana održana i godišnja skupština plivačkog kluba »Šibenik«. Klub je tada imao čak 370 aktivnih plivača i vaterpolista. »Posebno velike uspjehe postigla je pionirska ekipa u kojoj se isticao S. Belamarić, prvak Hrvatske na 100 metara leđno.« Svi rezultati dobrim su dijelom posljedica vrsnog rada trenera Tonija Petrića i instruktora Bačića i Knežića. Za predsjednika PK »Šibenik« ponovno je biran Silvestar Periša. Na kraju ćemo naznačiti da su svoje napise u tom broju šibenskog tjednika objavili i Živko Petković, Andrija Matković, Tomislav Dean, Josip Jakovljević, Vitomir Gradlička, Branko Kukolj, Mile Orlović, Drago Korda i Dragan Kurilov. (Nastavlja se)

J. VESELIĆ

MALI OGLASI
Tel: 35-510

PRODAJEM »Sony liniju«, kao nova, cijena 400 DEM, foto aparat »Minoltu«, novi, za 100.000 HRD, michelin gume 135 x 13, kao nove, prodajem za 140.000 HRD. Upitati na adresi: Ivana Gundulića broj 2, I kat (Jakovljević)

IZNAJMLJUJEM sobu s kupatilom i upotrebom kuhinje u Brodarici po cijeni 1,5 DEM po osobi. Zainteresirani se mogu javiti na telefon 50-656.

IZ MATIČNOG UREDA

Rođeni

Dobili kćer: Branko i Jadranka Milutin, Damir i Nensi Martinović, Zoran i Vesela Lugović, Mladen i Biserka Skelin, Mladin i Jasminka Marin, Tomislav i Matija Berić, Ivan i Anđelka Kovilić, Nikola i Sandra Radić, Damir i Anka Klisović, Josko i Anka Kalcina, Hamdija i Emira Šarčević, Valentino i Ankica Gulini, Zlatko i Senka Đidara.

Dobili sina: Alen Širko i Božena Plančić, Srećko i Marija Stijelja, Joško i Davorka Čupić, Zdravko i Ljiljana Sedlar, Zoran i Jagoda Čolak, Marijan i Planka Belamarić, Mladen i Danica Plavčić, Ivan i Mirana Meštrović, Goran i Tijana Erceg, Ivica i Meri Vranjić, Nenad i Snježana Horvat, Zdravko i Suzana Peran, Fehim i Halima Šarčević.

Vjenčani

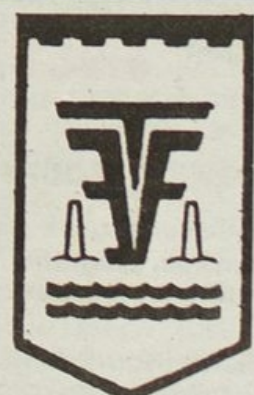
Katarina Hrabrov i Milenko Crnjak, Milena Pekas i Damir Ljubić, Đurđa Miliša i Ante Žižić, Grozdana Bakula i Boško Jukica, Ankica Pizich i Željko Koštan.

Umrli

Šime Vitić (58), Stana Bura (80), Dinko Bujas (58), Pava Konjevoda (85), Milan Brajković (59), Božo Skorić (80), Adolf Puncet (69), Jakov Jurić (70), Ana Malenica (79), Vinko Uvodić (64), Šime Šantić (73), Mara Đeka (81), Sredoje Gaborov (68), Marija Bačić (78), Marta Rošini (84), Marija Komadina (70), Josip Klisović (71), Jordan Anastasijević (79), Vana Radić (83), Mara Brajković (83), Zorka Elez (60), Mirjana Pietikosa (42), Marko Knežević (61), Stana Bukić (80), Stana Luša (96).

KRETANJE BRODOVA »SLOBODNE PLOVIDBE«

ŠIBENIK — u Mormugau, PROMINA — u Hamburgu, ŽIRJE — u Teoudilu, BIHAC — u Portlandu, DINARA — u Beihau, KRAPANJ — na putu za Ozamis, KNIN — u Aleksandriji, MURTER — u Port Lisasu, KORNAT — u Rotterdamu, TORM SP — u Lameu, JURAJ DALMATINAC — u Long Beachu, BILICE — u Puerto Quetzale, SKRADIN — na putu za Rijeku, JEZERA — na putu za New York, TORM AMERIKA — u Hjustonu, KORAL — na putu za Xingang, TJESNO — u Fort de Franceu, BIOGRAD — na putu za Prevez, ZLARIN — na putu za New Orleans, DRNIŠ — u Aleksandriji, PRIMOŠTEN — na putu za Domiettu, PRVIĆ — u Jijelu, ROGOZNICA — u Veneciji.

TVORNICI
ELEKTRODA I
FEROLEGURA
ŠIBENIK

MOLITVA KONTRA MRAKA

Dok Kruz moli Edën da mu dade (šansu), ja se molim za više STRUJE, teke više DINARA i teke manje lepršanja GRANATA. Da ni-je gibanja u poduzeću glede REDUKCIJE gotovo mi i ne bi bilo za šta po danu ne-ma struje.

Štovani čitatelji, ja san izvuka kako se to reče **POUKE** glede iskapčanja stru-je. Škrinju oli po novom **LEDENICU** san iskopča ima dvi godine, jerbo neman šta u nju stavljati. U početku san stavija po-stole glede neugodnih mirisa, ali mi se nije isplatilo zato što su pucale špigete kad bi se razmrzle, a i špigete su skupe. Ostala je prazna ka **SINDIKALNA BLAGAJNA**, mislim na ledenicu. Šta se maki-nje za pranje tiče, pokvarila se prije go-dinu dana i neman dinara za popraviti, a ja se ne šestin u pranje robe. **PARONA** pomalo giba na ruke, i mogu van reći da je roba puno čišća. Sada je **PARONA** pu-no više u **BANJU** pa kad **RONZULJA** ču-jen je upola tona, a to je već izdržljivo. Idemo ranije u postelju i to je dobro, tako da sada češće pravimo primirje. Moran van reći da je postelja najveći izum kojeg je čovik izumija. Sve izume je stvorija čo-vik, a čovik je **IZUMLJEN** na postelji. S ovin našin teškoćama koje su nam dali četnici, javljaju se bivši i današnji **CRVE-NI**, oli bivši **CRVENI**, a danas **ZUTI** i ne znan u kojim se sve bojama umotavaju kako triba što prije riješit problem **STRU-JE**.

Ja bi priporučija jedan savjet svim **CRVENIMA** i **CRVENKASTIMA** glede **STRUJE**. Gradili su **ĐERDAP 1.** pa opet **ĐERDAP 2.** i neka lipo odu i prinesu je-dan **ĐERDAP** a mi ćemo promisliti ime. Dede se zaključiti da su ti naši bivši i sa-dašnji **CRVENI** najsmišljiva **ŽIVA TRAGE-DIJA** koju imamo.

Otkad su počela iskapčanja i direkturi su malo živnuli. Više se gibaju, a i da se naslutiti da su počeli razmišljati. Pametni su to i provjereni kadrovi sa dobrim pun-tima i za očekivati je da će nać rješenje. Možda je cilj problem u izumiteljju, jerbo da je struju izumija koji drugi čovik mož-da ne bi ovisilo o kiši. Kako je da je mi nemamo struje, a srića šta struja nije vi-no, jerbo je onda ne bi znali štedit.

Triba nać rješenje. Samo kako? Mi mali ne bi se smili zamarat, tako i tako nećemo biti u situaciji da rješava-mo. Rješavat će to veliki, a nama malima ostaje da molimo: **GOSPODE BOŽE I SVETA MARIJO, URAZUMITE MUJU DA ČIM PRIJE DOBIJEMO STRUJU.**

SVETI FRANJO I HRVATSKI SABORE BRZO I MUDRO MISLI DA NAM CILI DAN I NOĆ PONOVO SVIT-LI
Nazdravije, vaš

KREŠO

Ovo je nekada bila jedna od trgovina u Vodicama. »Orkan« je učinio svoje...

Još jedna obiteljska kuća znatno je oštećena u posljednjim napadima na Vodi-ce. Srećom, stradalih nije bilo

Haubička granata »bez problema« probija ploču tek započete obiteljske kuće u Pirovcu

RAZARANJA OD PIROVCA DO VODICA

U posljednjim topničkim napadima pobunjenih Srba na širi prostor općine Šibenik, haubičkih granata od 105 mm nije bio pošteđen ni Pirovac. A Vodiće su ponovno napadnute razornim projektilima raketnog sustava tipa »Orkan«. Treba li govoriti da je to oružje zabranjeno svim međunarodnim konvencijama? Četnicima to ionako ništa ne znači!

Tako to izgleda »izvana«, kada četnici bez imalo grižnje savjesti upute nekoliko razornih projekti-la na Vodiće. Svi su ciljevi tamo ci-vilni. Tako i ovaj. Unutra je pravi krš...

(Snimio: V. POLIĆ)

SASTAV: M.M.	GRAD U BiH	GLASATI SE KAO KONJ	UZORI	NEOBUVEN	URAN	KERAMIČ. UMJETNI- CA, LJERKA	UGLJIK	OTVOR ZA IZLAŽE- NJE
ŽITELJI TRIBUNJA								
ODOZDO					EAST OSMATRA- ČNICA ZA TUNE		FILM COSTE GAVRASA ARAK	
LJETNI VJETAR, ZMORAC								
ŽENSKO IME				NAMETNIK NA ČOVJEKU VOLONTER			AMPER DIO TJEDNA	
SNAŽAN, JAK						D. Z. RASPLOD. SVINJA		
LITRA		NAZIVI POGLAVAR SAMOSTA- NA						JEDAN KONTI- NENT
A. P.			BORILI- ŠTE A. R.					
GOLMAN							KETAR DOMAĆE GOVEDO	
MORSKA RIBA (množ.)					RIMSKI POZDRAV SRED. ZA NARKOZU			
R. O. UVJET (turc.)			PODRUČJE DJELET. TOVLJE- NJE					
				T. T. SARAJEVO			IMAGINAR JEDINICA A. C.	
NJEMAČKA VRSTA RIBARSKA MREŽE		KUKCI ZAREŽ- NICI VEZNIK				VRSTA PERSINA ITALIJA		

R

REVIJA
ŠIBENIK

OBALA OSLOBOĐENJA 1
POŠTANSKI PRETINAC 69
TELEGRAMSKA KARTICA
»REVIJA« ŠIBENIK

CENTRALA 059/23-888 | 23 995
DIREKTOR 23-670
KOMERCIJALA 23-989
SEKRETARIJAT I RAČUNOVODSTVO 24-614
SALON PO MJERI 26-018
ŽIRO-RAČUN: 34600-601-1221

TVORNICA MODNE KONFEKCIJE nudi asortiman odjevnih artikala:

u ženskom programu: haljine, bluze, hlače, kostime-kompleti, jakne, mantile, kapute
u muškom programu: jakne-vjetrovke, mantile, kapute

REVIJA tržišno nastupa proizvodnjom i uslugama šivanja uz objedinjenje svojih ostalih djelatnosti: cestovi promet, trgovinu na veliko i malo, izradu i popravak tekstilnih predme-ta te vanjsko-trgovačku djelatnost (uvoz-izvoz). Renomirana je konfekcijska tvrtka po kva-liteti izrade i iskustvu na domaćem i europskom tržištu.

Nova tvornica u izgrađenom novom proizvodnom prostoru i s novom tehnologijom smještena je u Bilicama.